

Nuu i e xé'e Xuva kō é kūtuní San Juaan

Nuu i e tá'xi Jesucristu é kūtuni ko

1 Sál'a tá'xi Jesucristu é kūtuni ko. É xé'é Xuva kō é ká'an ñá nī ña ntáde tsiñu iña ña nuu i e dokó sa xee ntuvi é kūntaa ntí'i é káka'an ña. Taxnūu ña ánje ña é ká'an ñá nī kó, xu'u é Juaán u, nuu i sá'a. ²Kaka'án u ni nto da mii e tékú ko vatā ó kaka'an Xúva ko, vatā ó kaka'an Jesúcrístú dī. Kaka'án u nuu i sá'a é ini mii u.

³Nté kuān nte vá'a o é da xōó ka ña'a, ña kanakuā'a nté koo kuvi rkontuví, nī ña é káteku i é káka'an tú'ūn sa'á ne, kade ntaa ña nee é káka'an, tsí e xée etsin ntuvi é kūntaa ntí'i é ūve na'a kaká'an í'a.

**Édē vá'a Juāan tutú iña
é ū'xe úkūn san**

⁴Xu'u é Juaán u ne, kade vá'a ú tutú sá'a iña é ū'xe úkūn san é ntoo ñuú Asia. É nī'i nto é vā'a iña Xuva ko. É nī'i nto é kuntōo vá'a nto nta'a Xuva kō, ña é tuví veví ne, ña é kuan tsí ó tuví nte ntúvi dí'na ne, ña é kuan koo kutūví ntii dañu ntūví, dívi ña ni ū'xe espíritū, ña ntoo nú tēu ñá, ⁵ni Jesúcrístú dī, ña é da mii é káka'an é nuu é ntaā

i. Dí'na ña ntóto ña é un ntíí ntíí ña é xi'í san ne, kade kú'vē ña iña un ntíí ntíí rei, ña ntántoo ñuxiví a. Kuínima ñá kō ne, nantíi ña kō dá ñu'u kutu o ni kuétsí kō, tsi éti ña niñi ñá e ntá'vi ña kuétsi kō. ⁶É tá'xi Jesucristu é kadā kú've o, é vii o dútu iña Xuva ko, dívi Úva ñā. Ntadiá'vi ña, dívi ñā, tsi dóo ntii iní ñá ntii dañu ntūvi. Kuan koo na kōo.

⁷Koto nto tsí Crístú ne, ki'xi ña mé'ñu vikó san. Un ntíí ntíí ña'a sán kiní ña ña, un tsi nte ñá'a, ña é ntuku kuí'i ña. Dōó kueku un ntíí ntíí ña'a, ña ntoo da mí'i ká ñuxiví a, kuenta iña ña. Kuān koo kuvi ntí'xe.

⁸“Dívi ú e dí'na ú ne, dívi ú é ntii ú ata i kán dī”, ka'an Xúva kō, ña é kadē kú've é un ntí'í, ña é tuví veví, ña e dúkuān tuví nte dí'na, ña é kutūví ntii dañu ntūvi.

Dā ini Juaan e dóo ka'nu Cristu

⁹Xu'u é Juaán u ne, ta'an ko ūn ntíí ntíí o. Dadíi tsi ntánto'o ko kuēnta iña Jesúcrístu, tsí uun tsō nuu Xuva kó ne, dadíi tsi kata'xi Jesucristu é na ká'nu tsí vii ó nima ko. Nuu kutū ú ñuú Patmu é tuví

mé'ñu ntute ñu'u san kuenta iña tú'un Xuva kō, é kaka'án u xoo é Jesucristu. ¹⁰Uun ntuvi dá iō dá'na é kunūu iní ko Xuva kō ne, ínūu Espíritu Xuva kō nimá ko. Tēkú ko é kaka'an úun tatsin atá ko. Un ntii tsi kaka'an, vátā ó kakuvi dá kaeku trunpetá san. ¹¹Kaka'an:

—Xntēen na'an é un ntí'i é kainín ve. Kidáa ne, taxnuun tutú san iña é ū'xe úkūn é ntoo ñuú Asiá, ni ñuú Efesú, ni ñuú Smirná, ni ñuú Pregamú, ni ñuú Tiatirá, ni ñuú Sardí, ni ñuú Filadefiá, ni ñuú Ladicea —ka'an tátsin san.

¹²Xkokōtó u atá ko vata koo é kīnī u xoo é kaka'an í nī ko. Kidáa né, iní u ū'xe tūn tsumē é dī mii tsi kaá kuaan kúvi. ¹³Mé'ñu tun tsumē é ū'xé san ne, ntitsí uun ña'a, ña vata kaa ñatíi kaa ña, é nuu ña doo kani nte rkun xé'e ña xee. Katīnuu nté xkintika ña ñi'í xí ña e kúvi kaá kuaan. ¹⁴Idi diki ñá ne, ku'i'xin kue'en vátā ó ku'i'xin katsi, é vata ito ka'xin é ku'i'xin kue'en. Ntuxnúu ñā ne, kaxi'í nuu vatā ó kai'xí ñu'u. ¹⁵Dī'ín ña ne, kaxi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu dá kai'xi kaa dá kākuvá'a ini urnu kan. Tátsin ñā né, vata kaa te ntūte ka'nu é kainu. ¹⁶Ní'i nta'a ña ū'xé xntivi nta'a kua'a ña ne, xu'u ña kīi kaa kani e ntíko ntuvi núu í ne, kai'xi kué'en núu ña, vatā ó kai'xi ngántii da dóo i'ni.

¹⁷Dā iní ú ña ne, uun xío vitá tsu nú dī'ín ña vata tē xi'í u. Kidáa ne, tīin nta'a ñā kó nta'a kua'a ña ne, kaka'an ñā nī ko:

—Ñá ku ū'vi o. Xu'u é dī'na ú ne, xu'u é ntii ú ata i kán dī. ¹⁸Xu'u é kántíto u. Xu'u é xi'í u, ntá tsi vevíi ne, kantíto ú ntii dañu ntūvi. Xu'u é

kadē kú'vé u iña doxi'í san nī dō'vi kan. ¹⁹Tsuven nā'án un ntí'i nuū i é inin, é kākuví vevíi nī é kúví rkontuví dī. ²⁰Núu i sá'a é iō xu'u iña é ū'xe xntivi san é inin é ni'í ntā'a ú nta'a kua'a kó san, ni ū'xe tūn tsumē e kúvi kaá kuaan. Kīmi é ū'xé san ne, dīvi ánje, ña ñu'u ntā'a i é ū'xe úkūn san. Tun tsumē é ū'xé san ne, náa i é ū'xe úkūn san.

**Tú'un iña é ū'xe úkūn san,
dī'na iña úkun ñuú Efesu**

2 'Kadan vá'an tutú iña ñā nuu nta'a i úkūn ñuú Efesú san ne, kál'án tsi Xu'u é nta'a kuā'a kó ni'í ntā'a ú é ū'xé xntiví san, Xu'u é kaika mé'ñū ú é ū'xe tūn tsumē e kúvi kaá kuaan san ne, kaka'án u ni ñā: ²Ini ntí'i ú nee é kāden. Iní u tsi dóo kaxión ntīin é kāden tsiñun, tsi dóo ka'nu iní o. Iní u tsi ña kakutiin nima ó ni ñā'a, ña é kīni ntāa san, tsi iton nteén ña é kā'an ña é pustru ñā ne, kūtuni o tsi dóo vete ñā. ³Iní u tsi ka'nu iní ntí'xe o, tsi dóo ntó'o o da dé tsiñun kuenta iñá ko; ñā ni kudu'xen ō. ⁴Ntá tsi iō nuu i é kuétsi o: tsi ña kakuinimá ka o kó vata ō kuínima ó ko kídaa. ⁵Naká'an o vē mí'i ko'xón nteen ne, na nātivi iní o. Vīin xtukun vatā o dén kídaa. Tē ñā'a ne, da nēe iní tso xee u mí tuvín ne, naki'i ú tun tsume ō mí ntitsi, tē ña nātivi iní o. ⁶Ntá tsi iō nuu i é kāden é vā'a dī, vata kaa é ña ntío o nuu i e ntāde ña'a, ña ntántikin ñā nani Cūlaá san. Ña xkúntee iní ko dī é kuān o ntāde ña. ⁷iTe inin é kīnin ne, kinin é kaka'an Espíritū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Xoo é kúvi víi i ne, ta'xí u itsi é ká'xi ña kiti

utun é nī'i ña ntuvi iña ña é ntĩsĩ mē'ñu mí e dóo va'a mí tuví Xuva kō. Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñūú Smirna

⁸Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñūú Smirná san. Ká'ān tsí Xu'u é dī'na ú nī e ntíi ú ata í dī, Xu'u é xī'í u ne da ntóto xtúku ú ne, kaka'án u ni ñā: ⁹Iní u é un ntí'í é kántó'o o. Iní u é kátaan núu o, ntá tsi kuikān nuu Xuva ko. Iní u tsí ntáka'an kīni ña Israeé san iña o. Ña sá'á ne, da ntáka'an ña é ña Israeé ña, ntá tsi ña te ña Israeé ntí'xe ña, tsi ntáduku ntée ña tó'o e ña vá'ā san. ¹⁰Ña ku ú'vī o nté koo nto'o o rkontuvi. Iō ntó ne, vii tó'o e ña vá'ā san é ku'un kutu ntō vata koo é kōto nteé ña nto tē nuu é ntaā i e ntákuinti'xe nto. Ú'xi ntūvi é ntō'o nto. Ntá tsi ñá ku xtuvīn miin é kákuinti'xe o kó, kuān te kuvin, tsí ta'xí u ntuvi iña o é kutūvīn nī kó ntīi dañu ntūvi. ¹¹Ite īnin é kīnin ne, kīnin é káka'an Espiritū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Xoo é kūvi vií i ne, ña te kúvi ñá tē xī'i ña é kūvi uvi íto san. Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñūú Pregamu

¹²Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñūú Pregamú dī ne, ká'ān tsí Xu'u é nī'i u káa kāni é ntiko ntūvi núu í ne, kaka'án u ni ñā: ¹³Iní u tsí tuvin mí kadē kú've tó'o e ña vá'ā san, ntá tsi kantīkīn dúkuān ko. Ñá ni xtuvīn miin e kuínti'xe o kó, kuān te divi tsi ñuu mí tuví tó'o e ña vá'ā san é'ní na ña é káka'an é vā'á iñá ko, ñá nani Āntipá san. ¹⁴Ntá tsi ío nuu i é kādēn é ña xkúntee iní ko: tsí ña'a o

iō ñá, ña e ntántikīn dúkuān tú'un vatā o nañé'le Bálaan, ña é xe'e ítsi rei Balaa é ká'an ñá nī ña Israeé san é vii ña é kīni kaa: é ká'xi ña é xe'é ña'a san iña sántu ñá, nī é vii ña é kīni kaa ni ñadī'í san dī. ¹⁵Iō túku ña'a o, ña e ntántikīn tú'un vatā o nañé'le ña ntántikīn ñá nani Cūlaá dī. Ña xkúntee iní ko é kuān koo vií ña. ¹⁶Dukuān ne, natīvi iní o ve. Tē ña'á ne, da née inī tsó xee u mí tuvīn ne, nāá ú ni ña ni tū'ún ko e dóo ntiko é vāta kaa káa kāni é kākīi xu'u ko. ¹⁷Ite īnin é kīnin ne, kīnin é káka'an Espiritū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Xoó ña'a, ña é kūvi vií i ne, kué'ē u é ká'xi ñá tañu'u é vē'xí e dukún kán. Kué'ē ú ña uun xuu kui'xin é nteé na'a uun dīvī xee e nté uun xoxo ña iní i nēe dīvī, tsí da mii tsí ña é nī'i i xuú san é inī ña. Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñūú Tiatira

¹⁸Kadan vá'an tutú iña ña nuu nta'a i úkún ñūú Tiatirá dī. Ká'ān tsí Xu'u é I'xá Xuva kō kúvi u, Xu'u é kai'xi ntúxnūú ko vatā ó kaxi'í nuu ntúve ñū'u, Xu'u é kai'xi dī'īn kó vatā ó kai'xi kaá kuaán ne, kaka'án u ni ñā: ¹⁹Ini ntí'í ú nte o den. Iní u tsi dóo kakuinima ó, tsi dóo kakuinti'xe o kó dī, tsi dóo kade tsiñun dī ne, dōo ka'nu iní o dī. Iní u tsi dīí ka vá'ā ó kaden vevii é vatā o dén kídaā. ²⁰Ntá tsi ío é ña xkúntee iní ko: tsí da vá'a tso é kanañé'le ñadī'í, ñá nani Jesēbeé san. Kaka'an ña é tū'ún Xuva ko káka'an ña, ntá tsi kade vete ñā. Kaeni nta'vī ña ña'á ko, ña ntákuinti'xe i san, tsí kaka'an ñá ni ña é vii ña é kīni kaa ni ñadī'í san,

nī é ka'xī ña é xe'é ña'a san doméni iña sántu ña. ²¹Xé'ē ú ña ntuvi vata koo é na nātivi iní ña kuétsi ñā, ntá tsi ña ni ntío ña é xtuvī mii ña é viī ña é kīni kaa san. ²²Nakō'xó u ña nu itó ña ni ūn ntīí ntīí ña'a, ña e ntákidi ni'i ñā ne, kué'ē u é ntō'o ñá tē ña nātivi iní ña nuu i e ntáde ña. ²³Ka'ní kue'én u i'xá ña. Kidāā ne, kutuni un ntīí ntīí ña'a úkun san tsí xu'ú ne, ini ntí'i u e ntádē kuení nto, é un ntí'ī é ntio nima ntó ne, ntánāā u ni nto kuēnta iña i é edé nto é un é un nto. ²⁴Ntá tsi nto'o e ntántoo nto ñuú Tiatirá, ntō'o é ña te ntántikin nto é kanañē'ē ñadīí san ne, ntō'o é ña ni nakua'a nto nuu i e dóo vi'xín o iña é ña vá'ā san. Ñá ká'án ka ú ni ntō neé víí nto. ²⁵Da mii é ña ku xtūví mii nto nté un siin e ntákuinti'xe nto da nté nainú u. ²⁶Tē xoo é kūvi víí i, xoo é kūtíí i é viī é vā'a da nté nainú u ne, kué'ē u é kadā kú'vē ñá iña da mī'i ká ñuú, ²⁷vata ó tá'xi Uvā ko é kadā kú'vé u di. Tátūn e kúvi káa kada kú'vē ñá ni ñā. Ntada utsi ña ñuú san vatā ó kakuvi kídī nte'u dá káta'vi. ²⁸Kué'ē ú ña kímī é vē'xi túvi sán di. ²⁹iTe ñin é kinin ne, kinin é kākā'an Espíritū sán nī ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñuú Sardi

3 'Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñuú Sardi ne, ká'án tsí Xu'u é nuu nta'a ú u'xe espíritu Xuva ko ni ú'xé xntiví san ne, kaka'án u ni ō. Iní u nte xkóon dēn. Kantíton, kuiní ña'a san, ntá tsi ñá te nuu é ntaā i, tsi é xi'in. ²Ntoton ve. Koon ntiin nī é ntoo ká san di'na dá ntí'ī kue'en. Váta kiní

u nee é vā'a é kāden nuu Uvā ko. ³Naka'an o tū'un é inín nī e téku o nte dí'na. Nātivi iní o ne, kadan ntaan nēe é vā'a é inin. Tsí tē ña kantíton ne, da nēe iní tsó xee ú vatā ó de ña du'u, é ntē ñá inin neé ura xee u mí tūvin. ⁴Ntá tsi ió ka kudii ña'a o, ña ntoo ñuú Sardi, ña é ña ni kudéntu dōo i. Dadīi kaka ú ni ñā é ñu'u ña doo kui'xin, tsi dóo va'á ña'a ña. ⁵Tē xoó ña'a, ña é kūvi víí i ne, ní'i ñā doo kui'xin é kū'un ña. Ñá nakāte ú divi ñá iní tutu mí ūve na'a xoo é ni'i i ntuvi va'á iña í ne, ka'án u ni Uvā kó nī ánje ñā tsí ña sá'a ne, ntáduku ntée ña ko. ⁶iTe ñin é kinin ne, kinin é kākā'an Espíritū san ni ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñuú Filadefia

⁷'Kadan vá'an tutú iña ñá nuu nta'a i úkún ñuú Filadefiá ne, ká'án tsí Xu'u e dóo va'á u, Xu'u é kākā'án u é nuu é ntaā í, Xu'u é ni'i nta'a ú ntakāā rei Davii. Te Xū'ú nakaán u ne, nté uun xoxo kuvi nakadi i ne, te Xū'ú nakādi ú ne, nté uun xoxo kuvi nakaán i. Xu'ú ne, kaka'án u ni ō. ⁸Iní u nte xkóon dēn. Koton, tsi é nakaán u xi'i mí kī'ín ne, ntē xoxo kuvi nakadi i. Tsí iní u tsí kuān té ña tuvi ntíi o ne, ēden ntaan é kākā'án u, ñá ni kākā'an te ñá inín ko. ⁹Koton, tsí ió ña'a, ña ntántikin tó'ō e ña vá'ā sán ne, ntáka'an ñá tsi ña Israeé ña, ntá tsi ña ntāa, tsí vete ñā. Koton, tsí víí u é na kūnchítī ña nú dī'in o vata koo é kūtuni ña tsi dóo kakuinimá ko o. ¹⁰Tsí ña ni kudú'xen ō é kadan ntaan é kākā'án u ne, kūtíi ntí'i o. Dukuān ne, nada'án u o tē xee ntúvi é ntō'o

ña ntoo dá kaniñ nūxivi san, dá kōto nteé u ña ntántoo nú nte'u san. ¹¹Ña ná'a ka dá nainú u. Kuenta tsí viin é nī'i o vata koo é xoxo naki'i núu i doméni é nī'i o. ¹²Xoo é kūvi vií i ne, kué'ē u é k'i'i ntii ña vi'i Uvā kó ntii dañu ntūvi. Nté uun ito ká ña ntii ña mí tuví ña. Xntēé u kúñu ña dīví Uvā kó ni dīví ñuú Uvā kó, dīvi Jerusaleén xee é vē'xi nte e dukún kán. Xntee ú ña dīví xee ko di. ¹³iTe inin é kīnin ne, kinin é kāka'an Espiritū san ni ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an.

Tú'un iña úkun ñuú Ladicea

¹⁴Kadan vá'an tutú iña ña nuu nta'a i úkún ñuú Ladiceá ne, ká'an tsí Xu'u é kāka'án u é kuan koo na kōo. Ñá te kaēni nta'ví u, tsí da mii é nuu é ntaā i é kāka'án u. Nta'a ko vé'xi un ntī'i é ede kú'vé Xuva kō. ¹⁵Xu'u kaka'án u ni ō tsí iní u nte xkóon dēn. Ntē ña te i'nín ne, ntē ña te ví'xin. Díf ka vá'a ó tē dí i'nín né, o tē dí ví'xin. ¹⁶Dukuān ne, da xé ña te i'nín, ntē ña te ví'xin ne, kakunte'xé ko o ne, ncho nantu'xen ú o. ¹⁷Kaka'an tsi dóo kuikān, e dóo iō iña o, tsí ña tuví nee é kātaan nuú o. Ntá tsi ña kakutuni o te dóo nta'vín den, tsí ña te neé nuu á'vi o, tsí kanti'u ntuxnúu o ne, kantiín di. ¹⁸Dukuān ne, ta'xi ú itsi nté koo viin: Ki'xin mí tuví u ne, kuiin kaá kuaan va'a é ña te nee kadáka vata koo é kukuikan ntī'xen. Kuiin doo kui'xin é kunūun vata koo é ña kuka'an nuu o é kantiin. Kuiin u'xen cho'ó di é kútsi nuu ntuxnúu o vata koo é na nāxi'í nuu o. ¹⁹Xoó ña'a, ña é kakuinimá ko ne, kantantaá u ña mí'i é ña vá'a

ó kade ña ne, kaxe'é u é ntō'o ña. Kamán san koon ntiin ná nātivi iní o. ²⁰Koton tsi i'a ntitsí nteé u xi'i o, kanake'xēn u. Xoo é kainí i tatsín ko ne, te nākaán ña xi'i ñá ne, kuítā ntí'xin u má vi'i ña kán ne, dá kā'xi dadii ú ni ñá. ²¹Xoo é kūvi vií i ne, kué'ē u é kutūvi ñá diñi kó vatā o dé u da kuvi idé u ne, ítūví u diñi Uvā ko. ²²iTe inin é kīnin ne, kinin é kāka'an Espiritū sán ni ña ntákuinti'xe i san! Kuān koo ka'an —ka'an tátsín san ni ko.

E ntánuu iní ña Xuva kō e dukún kán

4 Kidáa ne, ito ú ne, iní u é kantií xi'i e dukún kán. Dīvi tátsín e téku ko dí'na é vata eku trūnpeta éku ne, kaka'an xtúku: —Kūxēn i'á ne, dá nañ'e'ē ú o nté koo kuvi rkontuvi —ka'an. ²Ura dú'va tsi i nakunúu u nta'a Espiritu Xuva kō ne, nāñ'e'ē ñá ko uun teu ka'nu é tuví e dukún kan ne, ikān tuví uun ña'a ñatīi, tínti'i ña nú tēu san. ³Ña tsikán ne, vatā ó kaxi'í nuu xuu kuii é nani jaspe kaxi'í nuu ña, ni xūu kue'e e dóo kai'xi di. Ntíkō diñi nú tēu san kaxi'í nuu rkuá'nti, vatā ó kaxi'í nuu xuu kuii é nani esmēralda. ⁴Ntíkō diñi nú tēu san ntoo xtuku ká oko kīmi tēu san ne, oko kīmi ñāta ntántoo ña di. Kui'xīn kue'en dóo é ñū'u ña ne, odo le'e e kúvi kaá kuaán diki ña. ⁵Nú tēu é uun sán ne, kakii é kaxi'í nuu ne, kakañu'u, kakatsín di. Mí tūví teú san ne, kai'xi ú'xe ñū'ū naa i é ū'xe espíritu Xuva kō. ⁶Dīvi tsi nú tēu san dí ne, nuu mínī é kaxi'í ni'ni vata kaa xuxu.

Ntíkō diñi nú tēu san ni mē'ñú i ne, ntāñf kīmi kīti é ntántito. Ñá te da dii

ntuxnúu ti uve ata tí ni nūu ti. ⁷Kíti kuvi ūun sán ne, vata kaa ñaña kaa ti. Kíti kuvi ūví san ne, vata kaa duntiki kaa ti. Kíti kuvi ūní san ne, vata ito ña'a ito tī. Kíti kuvi kīmī san ne, vata kaa tadun kíti kantava kaa ti. ⁸Ngimi kíti sán ne, uve iñu nti'xin ti é un é un ti. Un tsi kokó ta'an ntuxnúu ti un tsi nte má nti'xin ti. Ntē ntúvi ntē niñu e ntáka'an tí dīvi Xuva kō:

iDīvi ntō é na kuiko ñu'ū ntí nto,
Xuvā ntí.

Dīvi ntō é Xuva nti'xe ntí nto,
ña é kuvi víf da nēé ka nuu i,
ña é tuvi kídaa,
ña é tuvi vevii,
ña é dā ve vé'xi!,

ka'an ti.

⁹Vāta da ntáka'an kíti ntantíto san e dóo va'á Xuva kō, e dóo ka'nu ña'a ña, dā ntaxé'e ti sintiá'vi nta'a ña é tuví nú tēu san, ña é tuví ntii dañu ntūvi ne, ¹⁰ñata, ña é oko kimi ñá'a sán ne, ntánakunchíti ña nú dī'ín ña é tuví nú tēu san é ntánuu iní ña ña é kántíto ntii dañu ntūvi. Tsoo ñá le'e e kúvi kaá kuaan é ñū'u diki ña nú tēu san, ntáka'an ña:

¹¹Dōo va'á nto, é nakuiko ñu'ū ntí nto,

Xuvā ntí, é ká'án ntí tsi dóo ka'nu nto,
e dóo iō nto é vii ntó da nēé ka nuu i.

Tsí nto'o de kú've ntíí ntíi nto dá nēé ka é iō.

Tsí da ntío nto é kūvá'a ne,
kūvá'a ntíí ntíi,

ka'an ña.

Dā nakáa A Le'ntú san tutu é kätinuu

5 Iní u tsí ña é tuví nú tēu san ne, nta'a kua'a ña ni'i nta'a

ña ūun tutu é kätinuu. Tutú san ne, uve na'a ntuví o ata i. Ú'xe séu úve ata i. ²Iní u uun ánjē, ña dóo ntii iní í san ne, dóo ntii kaka'an ña:

—¿Xoó ntu é vā'a nti'xe i é kuvi nakāa tutú san? ¿Xoó ntu é kuvi nakāa mí uve séu san? —ka'an ña. ³Nté uun ña'a, ña ntoo e dukún kán ne, nté uun ña'a, ña ntoo ñuxiví a, nté ña'a, ña ntoo doxi'í kán, ña ni kúvi nakāa ñá tutú san, ntē ña ni kuvi kiní ña é úve na'a iní tutú san. ⁴Xu'ú ne, ēku nti'xe u, tsí ña ni ní'i xoo e vā'a i é nakāa tutú san, ntē ña ni ní'i xoo koto nteé i. ⁵Kidāā né, uun ña'a ñatā sán kaka'an ñá nī ko:

—Ñá kū ékūn kan. iUn kaa Ñaña tatá Judaa, I'xá ika rei Dāvií san! Dīvi ña e kúvi idé ña é kuvi nakaā ñá tutú san. Dīvi ña e kúvi nantii ntée ña mí ūve u'xe séu san —kuan ō ka'an ñatā san ní ko.

⁶Kidāā ne, iní u tsi íkan tsí ntitsi uun A Le'ntu mé'ñū nú tēu san, ni ngīmi kiti ntantíto, ni ñatā san. Dító na'a i mí ni'i kui'i A Le'ntú san da é'ni ña'a sán i. Ú'xe ntíki i uve. Ú'xe ntūxnúu i dī. Ntūxnúu i sán ne, náa i é ū'xe espíritu Xuva kō e táxnūu ña é kī'ín dá kanií ñūxiví san. ⁷Ne, kué'ēn A Le'ntú san, kuki'i tutú san é ni'i ntā'a ña tuví nú tēu san nta'a kua'a ña. ⁸Dā kí'i tutú san ne, ngimi kiti ntantíto san ni ñatā, ña é oko kimi ñá'a sán ne, nākani iti ña nuú A Le'ntú san. É un é un ñatā sán ne, ni'i nta'a ña ūun kiñú'u ni ūun ko'o kútū e kúvi kaá kuaan é ñū'u kútū e dóo vā'a ñe'le ú'me i é kakene vatā ó ntáka'an ntā'ví ña ntáduku ntée Xuva kō. ⁹Ntaíta ña nchu'ún xee é kaka'an:

Ntō'ó ne, dōo va'á nto é kī'i nto
 tutú san,
 é nākaá nto mí ūve seú san.
 Tsi é'ni ña'a san ntó ne,
 èti nto ñiñi nto é nakuíin nto
 ña'a kuenta iña Xuva ko,
 ña vé'xi da nēé ka tatá i, da nēé
 ka tú'un ñā, da mí'i ká ñuu
 vé'xi ña,
¹⁰ vata koo é kūvi víi ña rei ni
 dutu iña Xuva ko,
 é kadā kú'vē ñā ñuxiví san,
 ka'an ña.

¹¹ Kidāā né, ito ú ne, tēkú ko é ña
 te da díi ánjē ntaíta ña ntíkō diñi
 teú san ni kīti ntantíto san, ni ñatā
 san. Ñā tē nté kaa nté kaa títin ña.
¹² Un ntii tsí kéne ña, ntáka'an ña:
 iE dóo va'á A Le'ntu é xi'í san é
 nī'i e dóo kuvi víi,
 nī e dóo kukuikā, e dóo ki'lin inī
 í, e dóo ntii inī i,
 e dóo kuiko ñu'u o i, e dóo kada
 ka'nu o i,
 e dóo nakue'e o sintiá'vi nta'a i!,
 ka'an ña.

¹³ Kídaā né, tēkú ko tsí un ntī'i
 nuū i é ntantíto é ntoo e dukún kan,
 nī nú nte'ú san, nī doxi'í kan, ni
 ntute ñu'u kān ne, ntáka'an é uun
 ata tsi tátsin i:
 iNa nākué'e o sintiá'vi nta'a ña
 tuví nú tēú san, nī A Le'ntú
 san;
 na kuiko ñu'u o ñā;
 na kada ka'nu o ñā;
 na kōo ña é vii ñā ntii dañu ntūvi!,
 ka'an.

¹⁴ Ngimi kiti ntantíto sán ne,
 ntáka'an ti:
 —iKuan koo na kōo! —ka'an ti.
 Ñatā, ña é oko kimi ñá'a sán ne,
 nākani itī ña un tsí nte ñú'u kān é

nuu iní ña ña é kántíto ntii dañu
 ntūvi.

É ū'xe seú san

6 Iní u dá nántii nteé A Le'ntú
 san seu é kui ūun é ū'xe seú
 san. Tēkú ko tsí kaka'an uun kiti
 kantíto sán ne, díto vata te kākatsin:
 —iKixkoton! —ka'an ti.

² Itó u ne, iní u uun idú kui'xin.
 Ña ntekú ti ne, ni'i nta'a ña ntuvē.
 Xé'e ña ña le'e é kuntēkú dikí ñā ne,
 dā kii ña é vii ñā du'xēn né, kūvi
 idé ña ntíi ña nuu i kān.

³ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu
 é kui ūví san ne, tēkú ko é kāka'an
 kiti kantíto, kiti kuvi ūví san:
 —iKixkoton! —ka'an ti.

⁴ Kidāā né, kii xtuku idú, kiti
 kuēle kue'en. Ña ntekú ti ne, ni'i
 nta'a ñā káa kāni. Ní'i ñā e kúvi víi
 ña é nāki'i ña é va'á koo kuntōo
 ña'a san ñuxiví san, vata koo é
 kā'ní ta'an ña, xe un xé un ña.

⁵ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é
 kui ūnī san ne, tēkú ko tsí kaka'an
 kiti kantíto, kiti kui ūnī san:
 —iKixkoton! —ka'an ti.

Itó u ne, iní u kii idú ntee. Ña
 ntekú ti ne, ni'i nta'a ña xkú've.

⁶ Tēkú ko tatsin é vé'xi mí ntoo
 ngimi kiti ntantíto sán ne, kaka'an:
 —Uun xkú'vē kúdii nuní san ni'i ña
 xā'ví tsiñu ñā é uun ntūvi. Únī xkú'vē
 kúdii kiti sévada ní'i ñā xā'ví tsiñu ñā
 é uun ntūvi di, ntá tsi ña ku natívin
 aseté ni ntúte vinú san —ka'an.

⁷ Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é
 kui kīmí san ne, tēkú ko tsí kaka'an
 kiti kantíto é kui kīmí san:
 —iKixkoton! —ka'an ti.

⁸ Itó u ne, iní u kii idú kuān. Ña
 ntekú ti ne, Doxi'í nani ñā. Áta ña

vē'xí uun ña'a, ña é naní Dô'vi. Nī'i ña é kūvi víi ña ni dāva ña'a ñuxiví san é kuví ña mé'ñu du'xēn sán ne, ō kuví ña doko, ō kuví ña kui'í san ne, o kuví ña é kití díin san ka'ní ti ña.

⁹Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui ū'ún san ne, iní u má nāa kan nima ñá'a, ña e é'ni ña'a san cuenta iña tú'un Xuva kō, tsí ña ni u'ví ña é kā'an ñá iña Xuva ko. ¹⁰Nīi kue'én ini ña ntáka'an ña:

—Xuvā ntí, ka'nu kue'en nto. Ntō'lo é sāntu ntí'xe nto. Ntō'ó ne, un ntí'í é kāka'an nto é nuu é ntaā i. ¿Nēe ntúvi ntu kada kú'vē nto iña ña ntántoo ñuxiví san é ntānaa nto ni ñā'a, ña é'ní nti? —ka'an ña.

¹¹Kidāā ne, dá un dá un ña ni'i ña doo kui'xin é kū'un ña. Kaka'an ñá ni ñá é díin díin tsi kuntōo ká ña, da nté xee tá'an é kūví ntí'i ta'an ña é dadii ntáde tsiñu ña iña Xuva ko.

¹²Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kui iñú san ne, itó u ne, kutūnī ko é un va'a vá'a tsi taan ne, kuntee ku'én ngantíi san, é vata kaa doo ntee é xkū'ún ña'a dá ntoo ña dontfni. Xóo sán ne, kuku'e kue'en váta ito nīi. ¹³Xntivi é ūve e dukún kán ne, nakó'xo nté ñuxiví a, vatā ó kanako'xo kití tun igu uté san da dóo kainu tatsin ka'ni. ¹⁴Ntoko ñu'u mií e dukún kan, vatā ó kakuvi vikó san dá kántava. Un ntíi ntíi xuku ni ūn ntíi ntíi ñu'u é ntoo nú ntute ñu'u kán ne, nakuntoó xio.

¹⁵Kidāā ne, naku'un xū'u ntíi ntíi rei, ñá ntoo ñuxiví a, nī ña na'nu ña'a sán, nī tó'ō sntadún san, nī ña kuiká san, nī ña e dóo ntii ini í, nī ña ntáde tsiñu, nī tó'o ñā ne, ñū'u xu'ū ñá māví ni nē'u xuu. ¹⁶Ká'an ña ni xūku sán ni xūú san:

—iNa tāni mí ñu'u nti. Na tāví nti vata koo é ña kiní ña tuví nú tēú san nti, tsí un vá'a tsi kakudiin A Le'ntú san nī nti! ¹⁷Tsí e xee ntúvi ka'nu é tā'xi ña é ntō'lo ko ne, ¿xóo ntu kutíi i? —ka'an ña.

Tatá ña Israee, ñá uve nā'a seu Xúva kō

7 Kidāā né, iní u kimi ánjē, ña ntāni ngimí o díni ñuxiví san. Ntaédí nuu ña mí kaki'xi ngimí tatsín san vata koo é ña kunú ka tatsín san ñuxiví a, nté nú ntute ñu'u kán, nté da mí'í ka má utun. ²Kidāā né, iní u tuku ánjē, ña vé'xi nte mí kene ngántií san, ni'i nta'a ña sēu Xúva kō, ña é kántito nti'xe. Un ntii tsí kéne ña, kaka'an ñá nī ngimí ánje, ña nguii san, ña é xe'é Xuva ko itsi é nativí ñá ñuxiví san ni ntute ñu'ū san:

³—iKuntētu ká nto! iÑá kū dí nativí ntó ñuxiví san, nté ntute ñu'ū san, nté utun san dá nte kuví xntēe nti seu Xúva kō xteén ña'a, ña e ntáde tsiñu iña ña! —ka'an ña.

⁴Tékú ko nté kaa ña'a uve na'a ña seu san, tsí uun sientu uvi díko kimi míil ña'a tatá ña Israee san. ⁵Uxuvi míil ña'a tatá Judaá san uve na'a ña seu san, uxuvi míil ña'a tatá Rubeén san, uxuvi míil ña'a tatá Gaá san, ⁶uxuvi míil ña'a tatá Asee san, uxuvi míil ña'a tatá Neftalíi san, uxuvi míil ña'a tatá Manaseé san, ⁷uxuvi míil ña'a tatá Simiuún san, uxuvi míil ña'a tatá Levíi san, uxuvi míil ña'a tatá Isacaá san, ⁸uxuvi míil ña'a tatá Zabuluún san, uxuvi míil ña'a tatá Joseé san, uxuvi míil ña'a tatá Benjamiín san. Kuan ō ñá uve na'a ña seu san.

Ñá te da dīi ña'a, ña ñu'u doo kui'xín

⁹Kidáa né, ito ú, iní u ña te da dīi ña'a, ña ntāñi nú tēu san ni nūu A Le'ntú san. Ntē ña kuvi ká'vi o ñā e dóo titín ña, ña é vē'xí da mí'i ká ñuu dá kaniñi ñūxivi. Ntáduku ntēe ña da nēe ka tatá ña; da nēe ka tú'ūn ntáka'an ñá dī. Doo kui'xín ñu'u ña ne; odo nta'a ña ntā'a ñuu.

¹⁰Un ntii tsi ntáka'an ña:

Da mii tsi Xuva kō, ña tuví nú tēu san,

nī A Le'ntú san, ña é kuvi nakáku kō,

ka'an ñá'a san. ¹¹Un ntíi ntīi ánĵē san ntāñi ña ntíkō diñi nú tēu san, ni ñatā sán, ni ngimi kíti ntantíto san. Nákuntoo tixi ñā nú tēu san ne, nánū'u ñá iní ña Xuva kō,

¹²ntáka'an ña:

iKuan koo na kōo! Na kada

ka'nu o Xuva kō,

tsi dóo kaxi'í nuu ka'nu ña, dōo ki'in iní ña.

Na nākué'e o sintiá'vi nta'a ña ne,

na kuiko ñu'u o ñā dī,

tsi dóo iō ña é vii ña; dōo ntii iní ña.

Kuan koo na kā'an o íña Xuva ko ntii dañu ntúvi.

Kuan koo na kōo,

ka'an ánĵē san.

¹³Kidáa ne, kaka'an úun ña'a ñatā san ní ko:

—¿Nēe ñá'a ntu ña sá'á, ña ñu'u doo kui'xín san? ¿Mí'i ntu vē'xí ña? —ka'an ña.

¹⁴Kidáa ne, kaka'án u ni ñā:

—Ntō'o é iní nto —ka'án u.

Kidáa ne, kaka'an ñá nī kó:

—Ña sá'á ne, divi ñā é vē'xí ña mi dóo ntánto'o ña'a. É ntukui'xín kue'en dóo ña, tsí niñi Á Le'ntú san nákte ña. ¹⁵Dukuān e ntāñi ñā nú tēu Xúva kō, e ntáxntii ña ñā nte ntúvi ntē niñu iní ukún ña kán. Xuva kō, ña tuví nú tēu san, kunuu mé'ñu kunuu dava ña ña. ¹⁶Ña kákīn ká ña, ntē ñá itsí ka ñá ntute. Ña kókō ká ña ka'ni ngántií san, tsí kuntoo ña mi é vētí san ve. ¹⁷Tsí A Le'ntu é tuví nú tēu kán ne, kuenta vií ña vata kaa uun paxtu, é k'īin ní'i A Le'ntú san ña mí kakii ntute kuii é ní'i ñá ntuvi íña ñá ne, mii Xuva ko naitsi ñá un ntí'i ntute nūú ña —ka'an ña.

Seu e kúvi ū'xe ni ko'o kútū e kúvi kaá kuaan

8 Dā nantii nteé A Le'ntú san seu é kuvi ū'xé san ne, xíō kadin kue'en tsi e dukún kan te dāva ura. ²Kidáa ne, iní u u'xe ánĵē ntāñi ñá nuu Xuva ko. Odo ña kui kui uun ña trunpeta. ³Kidáa ne, xéé ká uun ká xtuku ánĵē, ní'i nta'a ñā ko'o kútū e kúvi kaá kuaán san ne, kántitsí ña nú nāa kan. Dōo kue'e kútu ni'i ña é nādaká ta'an ña ni tū'un e ntáka'an ntá'ví ña'a, ña ntánuu iní i Xuva kō, é kué'é ña nú nāa e kúvi kaá kuaan é tuví nú tēu san. ⁴Kúxēe u'me kútū san é ní'i ntā'a ánĵē sán ne, xéé mí tuví Xuva ko dadīi ni tū'un e ntáka'an ntá'ví ña e ntáka'an ni Xuva ko. ⁵Kidáa né, kí'i ánĵē san ko'o kútū sán ne, dā tsú'un tsitu ña ngiñū'u é kai'xi nú nāá san ne, da nakuíta nuu ña ñuxiví a. Dōo dito káñu'ú ne, xí'í nuu ne, táān dī.

Trunpeta é ū'xé san

⁶Kidāā ne, ánjē, ña é ū'xe ñá'a, ñá odo trunpetá san ne, iō tu've ña é nakuéku ña.

⁷Ánjē, ña é kuvi ūun sán ne, nakuéku ña trunpeta ña. Ura tsí i kíin davi xuú ni ñū'u é kādaka níñi ñúxívi kán. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ñúxívi san ne, í'xi ntí'i. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi utún san ne, í'xi ntíi ntíi un tsi nté ku'u xí'í san.

⁸Ánjē, ña é kuvi ūví san ne, nakuéku ña trunpeta ñá dī. Kidāā ne, uun nuu i é vāta kaa xuku ka'nu é kai'xi kaá ne, un ntii tsi ko'xó nuu nú ntute ñu'u kán. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntute ñú'u sán ne, ntūvi niñi. ⁹Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi kiti ñú'u nú ntute ñu'u kán ne, xí'i ntí'i ti ne, í'xi uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi tún ntóo san dī.

¹⁰Ánjē, ña é kuvi ūní san ne, nakuéku ña trunpeta ña. Kidāā ne, uun xntívi ka'nu sán ne, kó'xó é vē'xí nte e dukún kán. Kai'xí vatā ó kai'xi chú'ún san. Kó'xó nuu uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntute ká'nu sán nī mí kae'nu ntute san. ¹¹Xntívi san ne, Rkavé nani. Uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntute sán ne, kúrkavē kue'en. Ñá te nté kaa ña'a xí'i ña e xí'i ña ntute é kadāká rkavé san.

¹²Ánjē, ña é kuvi kímí san ne, nakuéku ña trunpeta ñá ne, uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ngántíi san ni uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi xoó san nī xntívi san ne, ni'i ku'í. Uun ta'vi i kúnee é un é un nuu i ne, uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ntuví san ne, ñá ni xí'í nuu ká ngántíi san. Niñú san ne, kuan tsi ō kúvi: ñá ni xí'í nuu ká xoó san nī xntívi san dī.

¹³Kidāā né, da niñ kaito ú ne, tēkú ko kaiko uun tadun mé'ñū e dukún kán ne dá un ntii tsi kāk'a'an:

—iAi! iÑa ntá'ví ntu ña'a, ña ntántoo ñuxívi san, te kuéku xtuku trunpeta íña é ūní ka ánje, ña nguii san! —ka'an ti.

9 Ánjē, ña é kuvi ū'ún san ne, nakuéku ña trunpeta ña. Kidāā né, ín i u uun xntívi é kō'xó nte e dukún kán un tsi nte nú ñu'u kán. Xntívi san ne, ni'i ntakāá xí'i tótsín san. ²Nākaán ña xí'i tótsín san ne, un vá'a tsi kéne u'me xí'í san, vatā ó kakene u'me ini úrnu ká'nu kue'en. Kūnee ngántíi san ni kaniñ e dukún kan ū'me tótsín san. ³Mé'ñū u'mé san ne, vé'xí skunti é kaka ti kaniñ ñúxívi a. Ní'i tī é kué'é ti vatā ó de tdu'me, kiti iō ñu'u a. ⁴Ká'an ña ni tī é ña ku nantí'i ti ite é kae'nu ñu'u a, nté kū'u kuii, nté ūtun dī. Da mii tsi ñā'a san kué'le ti ña, tē ña te uve ná'a xteén ña seu Xúva kō. ⁵Ní'i tī é nanto'o ti ña te ū'un xoo, ntá tsi ña kuvi ka'ní kue'en tī ña. Mí kaxé'e ti ne, kaexnúu vatā ó kaexnúu da kaxé'e tdu'mé san.

⁶Ntuvi tsikán ne, un vá'a tsi nantuku ñā'a san nté koo kuví ña, ntá tsi ña ní'i ña nté koo. Kuān te un vá'a tsi ntio ña é kuví ñá ne, ñá ni'i ñá doxi'í san.

⁷Skuntí san ne, vata ntáa idú kiti tu've i é kí'in ti mé'ñu du'xēn ntáa ti. Díki tī ne, odo é vata ntáa le'e e kúvi kaá kuaan ntáa. Núu tī ne, vata ito nuu ña'a ito. ⁸Idi tī ne, vatā ó nani idi ñadí'i. Nū'ú ti ne, vata ntáa nu'u ñaña ntáa. ⁹Uve ata ti tdi'xi e nté kaa te káa kúvi. Dā

ntáva ti ne, kakañu'u vata te ntaíta nti'xin ña te da díi kareta e ntáñu'u idú, kiti ntaínu mé'ñu du'xēn san.

¹⁰Dú'me tī ne, vata ntáa du'me tdú'me ntáa ne, ini xe'e tí di. Dú'me tī san ntée é ntuku kui'i tí ña'a san ú'un xoo. ¹¹Tō'ó ti ne, divi ánjē, ña e ntée nta'a i totsín san. Abaduun nani é tū'un hébreú ne, Apoliuun nani é tū'un griegú ne, kani tú'un "é nantī'i kue'en".

¹²É ita nti'xin é kuvi ūun dóxō. Úvi ká kakunaá ve.

¹³Kidáa ne, ánjē, ña é kuvi iñú san ne, nakuéku ña trūnpeta ña. Tékú ko uun tatsin í e kii mé'ñū ngimi ntíki san é odo nú ña e kúvi kaá kuaan é ntitsí nuu Xuva ko. ¹⁴Kídaa ne, kaka'an tátsín san nī ánjē, ña é kui iñu, ña é ni'i nta'a trunpeta:

—Nantuten ngimi ánjē, ña é uve tīn mí kainu ntute ka'nu é nani Eūfrate —ka'an.

¹⁵Kidáa né, nāntuté ña ngimi ánjē san é ka'nī ñá uun ta'vi i é kuvi ūni ta'vi ña'á san, tsi é ntoo tú'vē ñá tē xee úra i, ni ntúvi, ni xōó, ni kuia.

¹⁶Kūtuní ko nté kaa sntadun, ña ntántodó idú ne, uvī sientu míñuu ña.

¹⁷Xée nūú ko idú san nī ña ntántodó ti. Sntadún san ne, ntánti'u núu kúñu ña káa é kaito ku'e'é, nī é kuíi, nī é kuáán di. Díki idú ñá ne, vata ntáa díki ñáña ntáa ne, kakii ñu'u xú'u ti. Ú'me ni dū'xé ñu'u di. ¹⁸Xí'i uun tā'vi i é kuvi ūni ta'vi ña'á san ntuni núu tsi i: ñu'ú san ni ū'mé san ni dū'xé ñu'ú san e kii xu'u ti. ¹⁹Tsí idú san ne, ío ntii tī é kuvi ka'ní tí ña'a é xū'u xtí ni dū'me ti. Tsí du'me tí ne, vata kaa

diki kóo ne, divi é kantuku kui'i tí ña'a san.

²⁰Ntá tsi ña nguii san, ña é ña ni duku ntée tsikán ne, ñá ni natīvi iní ña kuétsi ñá é ntē ña ni xtuví mii ñá é nuu iní ña é ña vál'a san ni sántu ñá e kúvi kaá kuaán, nī káa kuí'xín, nī káa ku'e'é, ni xūú, ni ūtun di, é ntē ña kaíto, ntē ña katéku i, ntē ña kui kaká di. ²¹Ntē ña ni nátivi iní ña é kuān tsi o ntaé'ní ña ña'a, e ntáde ña dotatan, e ntáde ña é kini kaa ni ñadī'i, e ntadú'u ña di.

Ánje ni tūtu lu'nti é kätinuú san

10 Kidáa ne, iní tuku ú uun ánjē, ña dóo ntii iní í ne, vé'xi ñá e dukún kán. Nuú ta'án ña viko; ntee rkuá'nti díkī ña. Núu ñá ne, kaxi'í nuu vatā ó kaxi'í nuu ngántií san. Dī'ín ña ne, vata kaa ntu'u é kai'xi kaa. ²Ni'i nta'a ña ūun tutu lu'nti é kaa ntāa. Dī'ín kua'a ña xtúvi ña nú ntute ñu'u kán né, dī'ín datsin ña ne, ñu'u san xtúvi ña. ³Un ntii tsi káchu'u ña, vatā ó de ñaña dá kanakiti tī. Dā kúvi kachu'u ñá ne, kátsín u'xé ito. ⁴Dā kúvi katsin é u'xé ito sán ne, ncho xntee na'a u é káka'an, ntá tsi dá iō tu'vé u é ka'u ú ne, tékú ko uun tatsin e dukún kán, kaka'an:

—Xnuun xū'un e téku o e kátsin u'xé ito. iÑa kú dí xnteen na'an! —ka'an.

⁵Kidáa ne, ánjē san, ña ntitsi nú ntute ñu'ú sán ni ñu'u a dí ne, nátā'an ntée ña nta'a ku'a ña e dukún kán. ⁶Natékú ñá Xuva kō, ña kantíto ntii dañu ntúvi, ña de vá'a e dukún kan ni ñuxiví ni ntute ñu'u ni ūn ntíí ntíí nee iñá

katuví, kaka'an ña tsí ña kukuí ka.
⁷Kaka'an ña tsí ntuvi dá nakuēku
 ánjē, ña é kui ū'xé san, trunpeta
 ñá ne, kuntaa núu i é mii tsí Xuva
 ko ini ñá, vata ō ka'an ñá nī ña dé
 tsiñu iña ña, ña ntáka'an tú'un ña.

⁸Kidáa ne, tátsin e tékū ko dí'na
 ne, kaka'an xtúku nī ko nte e dukún
 kán:

—Kuē'én, kūki'ín tutu é ni'i nta'ā
 ánjē sán, diví é nakāa ñá'a, ña ntitsí
 nú ntute ñu'u kan ni ñu'u a —ka'an.

⁹Dukuān ne, ñé'e u mí tuvi ánjē
 sán ne, íkán ú tutú san. Kaka'an ñá
 nī kó:

—Ki'ín ne, dá kā'xin. Tē é'xin ne,
 vídin vata ē'xí ntúdin kītume, ntá
 tsi kuia núu í'xi o kán —ka'an ña.

¹⁰Kídaa né, kī'i ú tutú san é ni'i
 nta'ā ánjē sán ne, ē'xí u. Kuan ē'xi
 ntí'xe vata ē'xi ntúdin, ntá tsi dá
 kúvi é'xi ú ne, kuia núu í'xi ko.

¹¹Kaka'an ñá nī kó:

—Da mií é kā'an ntódon kán ni
 ūn ntíí ntíí ña'a, ña ntoo dá mí'i ká
 ñuú, nī ña ntáka'an dá nēé ka tú'un,
 ni rēi ñá di —ka'an ña.

Ña é ūvi ña'a, ña é kā'an
 ntódo tú'un Xuva kō

11 Kidáa né, tā'xi ña kó uun
 ntoo kani, vata kaa utun é
 kī'i kú've núu ō káa ne, kaka'an ñá
 nī kó:

—Nākuntítsin, kī'in kú'ven úkun
 Xuva ko nī nú nāa ñá ne, ka'vin nté
 kaa ña'a ntánuu iní ña Xuva kō má
 ūkún san. ²Ntá tsi ña ki'in kú'ven
 kura ukún san, tsí xe'é ña sá'a é
 kūvi iña ña'a, ña é ña ini xoo é
 Xuva kō ne, kaka nuu ña ñuú Xuva
 ko te ūvi díko uvi xoo. ³Xu'ú ne,
 taxnúu ú uvi ña'a, ña é kā'an ntódo

tú'un kó ne, ku'un ña du'nu kúxta
 úun míil uvi sientu uni díko ntūvi
 —ka'an ña.

⁴Ña é uvi ña'á san ne, vata ntáa
 uvi útun olívu ntáa ña. Vata ntáa
 tun tsumē é ūvi san e ntáñi núu
 To'o ñuxiví san ntáa ña. ⁵Tē xoó
 ncho ntukū kui'i í ña ne, kene ñu'u
 xu'u ña ne, koko kue'en. Kuān koo
 nto'o ña ntaínchu'vi ña. ⁶Ña uvi
 ña'á san ne, ió ntii ñá é nakādi ñá e
 dukún kán vata koo é ña kiin dávi
 da niñ ntáka'an ntódo ña tú'un Xuva
 kō. Ió ntii ñá é kūvi vií ña é ntūvi
 niñi ntuté san ne, kuvi vií ña é
 nantō'o ña ña'a, ña ntoo ñuxiví san,
 é tññ ña da nēé ka kui'i vata koo é
 ntio ña.

⁷Ntá tsi dá ita ntí'xin ka'an ntí'i ña
 tú'un Xuva kō né, kēne uun kití xu'u
 totsín san é vii tí ni ña du'xēn. Kuvi
 vií ti ka'ní ti ña. ⁸Kidáa né, kuntōo
 mé'ñū kúñu ña itsi mé'ñū ñuú ka'nu
 san mi náxnteē ñá Tó'o kō ntíká
 krusí san. Ñuú sāl'a ne, vata kaa ñuú
 Sodomá ni ñuú Egtō kaa. ⁹Úni ntūvi
 nte dáva ne, koto ña'a san kúñu ña,
 ña vé'xi da mí'i ká ñuú, da nēé ka
 tatá ña, é da nēé ka tú'un ntáka'an
 ñá di ne, ñá kué'é ña itsi é kuntū'xi
 vá'a ña. ¹⁰Ña ntántoo ñuxiví san ne,
 ñá tē nté kaa diní ña tsí xi'í ña uvi
 ña'á san. Vií ña viko ne, kué'e ña
 doméni tá'an ña, tsí ña uvi ña'a, ña
 é ka'an ntódo tú'un Xuva kō né, dōo
 nantō'o ñá ña ntántoo ñuxiví sa.

¹¹Ntá tsi da kúvi uni ntúvi ntē
 dáva ne, nantóto xtuku Xuva ko
 ntuvi ñá'a san ne, nākuiñi ña. Un
 vá'a tsi ū'ví un ntíí ntíí ña'a san dá
 ini ña ña. ¹²Kidáa né, tēkú ña uvi
 ña'á san e dóo ntii kaka'an tátsin é
 vē'xí e dukún kan ni ña:

—Ki'xi nto i'a —ka'an tátsín san.

Dukuān ntaíni ña ntaínchu'vi ñá san ne, kúntāa ña e dukún kan me'nú vikó san. ¹³Ura í tsikán ne, un vá'a tsi taan. Kó'xo uun ta'vi í é kuvi ū'xi tá'vi ñuú san. Ú'xē míil ñā'a xil'i ñá da ita ntí'xin kúvi taan. Ñā'a, ña ntántoo ká san ne, ñá te nté kaa u'ví ña. Da kidáā nanu'u ñá iní ña e dóo ka'nu Xuva kō, ña tuví e dukún kán.

¹⁴É ita ntí'xin é kuvi ūvi dóxō sán ne, e dóko sá xee é kuvi ūní san ve.

Trunpeta é kuvi ū'xé san

¹⁵Kidáā ne, ánjē, ña é kuvi ū'xé san ne, nakuēku ña trunpeta ña. Dîto tsí un ntii tsí ntáka'an tátsín e dukún kán:

Un ntíí ntíí ñuú ñuxiví san ne, kaduku ntée Xuva kō é kadā kú'vē ña,

ntuvi ñá Cristu, ña e táxnū ña.

Ntii dañu ntūvi é kadā kú'vē ña, ka'an. ¹⁶Kidáā né, ñatā, ña é oko kimi ñā'a, ña ntántoo nú tēu núu Xuva kó san ne, un tsi nākunchiti ntaā ñá nuu Xuva ko é nuu iní ña ña, ¹⁷ntáka'an ña:

Nata'xi ntí sintiá'vi nta'a nto, Xuvā ntí, ña e dóo ka'nu.

Divi ntō é tuví nto veví ne, divi ntō kídaā dí ne,

kuan tsi koo kutuví ntó ntii dañu ntūvi.

Nata'xi ntí sintiá'vi nta'a nto, tsí e ní'i nto e dóo iō nto é víi ntó ne,

e éni ntu'u nto kadē kú'vē ntó ve.

¹⁸É kúdiin ña ntántoo un ntíí ntíí ñuú san, ntá tsi é xee ntūvi é kué'é nto ña é ntō'o ña ve.

E xée ntūvi é kadā kú'vē nto ña ñá ntíxi san ne,

kué'é nto ñā é vā'á, ña dé tsiñu ña nto,

ñā é ka'an ntódo tú'un nto, ní ñā é ká'an náa nto.

Kué'é ntō é vā'á ña ñā'a, ña e ntaíko ñu'u nto,

un ntíí ntíí ñá, te kuetsi, te na'nu ña.

E xée ntūvi é nantō'o nto ñā'a, ña ntánatívi ñuxiví san,

ka'an ña.

¹⁹Kidáā né, nākaán xil'i úkun Xuva kō é tuví e dukún kán ne, iní i kán ne, dîto tuví etun mí ñu'u vá'a lei Xúva kō. Kidáā né, dóo kaxil'i nuu. Dōo kakatsín di. Dōo dîto tatsín san. Dōo katáan di. Un vá'a tsi kakiin davi xuú di.

Uun ñadí'í, ní kiti ña vá'a, kiti u'xe díki i

12 Kidáā né, kii dîto uun e dóo ka'nu e dukún kán.

Ikān ntitsí uun ñadí'í, nuu tá'an ña ngántii ne, xōo sán ne, ntekú ntí'i dí'in ña ne, le'e é kuvá'a é ūxuví

xntívi ntekú díki ña. ²Ñu'u i'xá ña ne, kakachu'u ntāa ña é kaexnúu

í'xi ña, tsi dokó sa káku i'xá ña.

³Kidáā né, kii ká xtuku uun nuu i e dukún kán. Íní u é ntítsi uun kiti ña

vá'a, teku kué'é ti, é ūve u'xe díki ti ní ū'xi ntíki ti. Kuān o ntántidó

le'e san xé un xé un díki ti. ⁴Dú'me xtí dita núu ti uun ta'vi í é kuvi ūni

ta'ví xntívi san ne, nākō'xó nuu ti nte ñuxiví a. Kidáā ne, íntitsí kiti

ñā vā'a san nuu ñadí'í, ña dokó sa káku i'xá i. Ntitsí nte ti i é ká'xi tí

i te káku. ⁵I'xa é nakāku ña ne, i'xa tii é kadā kú'vē un ntíí ntíí ñuú, é

kuni'i nta'a tātun i e kúvi káa. Ntá tsi Xuva kō ne, nakí'i ña i'xá san é kūtuví ni ña nú tēu ña. ⁶Ñadří san ne, inu ña, kue'en ñá ñuu itsi mí xtúvi tū'vé Xuva kō mí kutuvi ñá, mí kuēnta víi ña ña uun míil ūví sientu uni díko ntuvi.

⁷Kidáa ne, kúvi du'xēn e dukún kán. Ánje ña odo nūu, ñá nani Mígee, dřívi ña ni un ntříi ánje ñá ne, náa ñá ni kiti ña v'áa san. Kiti ña v'áa sán ni un ntříi ánje tī ne, un v'áa tsi náa ti ni ñá, ⁸ntá tsi ña ni kuvi víi ti. Ná ni ni'i mí kuntōo ká ti ni ánje tī e dukún kán. ⁹Dukuān ne, náak'xó ña kiti ña v'áa san, kiti itúvi nte ntúvi dí'na, kiti é nani diablu, tó'ō e ña v'áa san. Dřívi tī é Satanaa náni ti di, kiti kaeni nta'ví ña'a dá kaniñ ñūxiví san. Náak'xó ña ti ni un ntříi ánje ti ūun tsi nte ñūxiví a.

¹⁰Tēkú ko tsí un ntii tsi káka'an tátsín san nte e dukún kán:

E xée ntūvi é nakākú Xuva ko ko vē.

E xée ña e dóo ntii iní ña é kadā kú'vē ña.

Cristu, ña táxnūu ña ne, kodo núu ña é un ntříi vē.

Tsi é nakó'xo nteē ñá kiti katsi'i kuētsi ta'an ko nta'a Xuva ko ntē ntúvi ntē níñu.

¹¹Kūvi idé ta'an ko sán ni e ña v'áa san

kuenta iña níñi é etř A Le'ntú san,

ni kuēnta iña tū'ūn é nuu é ntaā i e ntáka'an ñá, tsi ña ni de víni ña ntuvi iña ña, kuān te na kuví ña.

¹²Kuntōo díni ntó ve, e dukún kan, ni un ntříi ña ntántoo ikān.

Ntá tsi ña ntu ntá'vi ide nto, ña ntántoo ñūxiví san ni nú ntute ñu'u kán, tsi e ntříi tó'ō e ña v'áa san mí ntoo nto ve.

Un v'áa tsi kakudiin,

tsí ini tsí ña na'á ka kutuvi,

ka'an tátsín san.

¹³Dā iní kiti ña v'áa san tsí nakó'xo ña ti ñūxiví a ne, íntikin tří ñadří, ña nakāku i'xa tíi san. ¹⁴Ntá tsi ñadří san ne, ni'i ña uvi nti'xin tádun ka'nú san é ntāva ña, ki'in ña ñuu itsi kán, mi dóo ikā mí tuví kiti ña v'áa san. Ikān ne, ní'i ñá é ká'xi ñá uni kuia nte dáva. ¹⁵Kiti ña v'áa sán ne, táva ti ntute xu'u ti é vata kaa ntute ka'nu kaa vata koo é kř'iñ ni'i ntuté san ñadří san. ¹⁶Ntá tsi xntii ñū'ú san ñadří san, e nántika ñū'u sán ne, ikan kūntříi ntute ka'nu san e táva kiti ña v'áa san xu'u ti. ¹⁷Dukuān né, kūdiin kué'en kiti ña v'áa sán ni ñadří san. Ntaka ti ikān ne, dá kué'en ti é vii tří du'xen ni i'xā ñá, ña nguii san, ña ntáde ntaa é káka'an Xúva kō, ña ntántikin Jésuu.

Úvi kiti dóo donchu'vi ntáa

13 Ntitsi u nú ñuti diñi ntute ñū'u san, iní u kéne ntita úun kiti e dóo donchu'ví kaa mé'ñu ntute ñu'u kán, kiti uve u'xe dříki í ni ū'xi ntříki i. Kántidó le'le é un é un ntříki ti. Uve na'a dříki ti e dóo kiní ó kaka'an kuēnta iña Xuva ko. ²Kiti dóo donchu'ví kaa, kiti é iní u sán ne, vata kaa ñaña tekú kaa ti. Ntá tsi dříin tī ne, vata ntáa dříin oso ntáa ne, xu'u ti ne, vata kaa xu'u ñaña kaa. Kiti ña v'áa sán ne, xé'le ti ntii tī é ntēe kimi tī. Xé'le ti

tēu ti mí tuví ti é vii tí tsiñu ka'nu. ³Kiti dóo donchu'ví kaa sán ne, vata tē ni'i kuí'i kue'en úun díki ti, ntá tsi é ntuvá'a. Un ntíí ntíí ña'a, ña ntántoo ñuxiví san ne, ntántikin ñá ti, tsí koo da kúdu'va ña é ntuvá'a díki ti. ⁴Ntánuu iní ña'a san kiti ña vá'ā san, tsí xe'é ti ntii ti kiti dóo donchu'ví kaa san vata koo é kuvi kada kú'vē ti. Ntánuu iní ña'a san kiti dóo donchu'ví kaa san ne, ntáka'an ña:

—¿Xoó ntu é vata kaa kiti dóo donchu'ví kaa san? ¿Xoó ntu kuvi vií i é nāá ni tī? —ka'an ña.

⁵Ní'i ti itsi e dóo ka'nu vií ti, e dóo kini koo ka'an tí iña Xuva ko. Ní'i tī é kadā kú'vē ti uvi díko uvi xoó ne, ⁶kuan ō dé ti. Dōo kini ka'an tí iña Xuva ko ni e dukún kán mí tuví ña, nī ña ntántoo ni ña ikān. ⁷Ní'i tī é vii tí du'xen nī ña ntántikin Xúva kō né, kūvi idé ti ni ñā. Ní'i tī é kadā kú'vē ti iña un ntíí ntíí ña'a, ni ūn ntíí ntíí tātá ña'a, ni ūn ntíí ntíí ñuú, ni ūn ntíí ntíí ña'a, ña ntáka'an dá nēé ka tú'ūn. ⁸Un ntíí ntíí ña'a, ña ntántoo ñuxiví san ne, ínūu iní ña kiti dóo donchu'ví kaa san, ña é ña ni uvé na'a dívi i tutú A Le'ntu é xi'í un tsi nte da iñi ntú'u ñuxiví san, tutú mí uve na'a xoo e ní'i i ntuvi iña i ntii dañu ntúvi.

⁹Te ínín é kinin ne, kinin. ¹⁰Tē xoó ni'i i é kunuu kutū né, kunuu kutu ntí'xe. Tē xoó ni'i i é kúví nuu káa ne, káá kuví nuu ña. Dukuān né, xo'ō e ntáduku ntée o Xuva kō ne, ka'nu vii ó nima kó ne, kunūu ini kō ñá dī.

¹¹Kidāá né, íní xtuku u úun kiti e dóo donchu'ví kaa. Kiti sá'á ne,

ñu'u san kakéne ti. Uve uvi ntíki ti é vata kaa a le'ntú kaa ti, ntá tsi kaka'an tí vatā ó kaka'an kíti ña vá'ā san. ¹²Ní'i ti itsi é kadā kú'vē tí naa i kiti kuvi ūun san dá ntoo dadíi ti. Kade ti é un ntíí ntíí ña'a, ña ntántoo dá kanií ñuxiví san, kunuu iní ñá kiti kuvi ūun san. ¹³Dōo ini ti nté koo vií ti é kōo dá ntákudū'va ña'a san. Un tsi nte kúvi nakíin ti ñu'u é kai'xi nte e dukún kan nií dukuān ntaíto díto ña'a san ñuxiví a.

¹⁴Kuenta iña i sá'ā é nī'i ti e kúvi idé ti dá kade ti tsiñu kiti kui ūun sán ne, kaeni nta'ví ti ña'a, ña ntántoo ñuxiví sa. Kaka'an tí ni ñā'a san é na ntāvá'a naa ñá santu kiti kuvi ūun, kiti idó nuu káa díki i, ntá tsi ntuvá'a ti ne, kantíto dukuan tī. ¹⁵Ní'i tī é kúvi kué'e ti ntuvi iña santu e ntúvá'a naa kiti kuvi ūun sán ne, ide ti é kúvi ka'an sántu sán dī. Kaka'an tí tsí da xōo ka ña'a, ña é ña kanúu iní i santu, kiti kuvi ūun sán ne, na kuví ña. ¹⁶Taxnúu ti é na kúvē na'a seú san nta'a kua'a ña ne, ō xteén ña, un ntíí ntíí ña'a san, te kuetsi te na'nu ña, te kuika ñā, te nta'ví ñá, te ió tó'o ña ne, ō iña mií ña ntáde tsiñu ña. ¹⁷Nté uun xoxo kuvi díko i, ntē ña kuvi kuiin í, tē ña te ntée na'a seú san kúñu ī. Seú san ne, dívi kiti é kuvi ūun sán, ō numéru dívi ti.

¹⁸Sá'ā ne, ntio é koto ntuu ō. Xoo é ki'in iní í ne, na naka'vi ña numéru kiti kuvi ūun san. Numéru sán ne, kaduku ntée uun dívi ña'a, ña ntoo ñuxiví sa. Te nakua'a ō numéru dívi ñá ne, ínū sientu uni díko iñu.

Nchu'un e ita ña'a, ña unun
sientu uvi díko kimi míil ña'a

14 Kidáā né, iní u ntitsi A Le'ntú san tí'i í xuku Siuún, ni ūun sientu uvi díko kimi míil ña'a, ña é ntéé na'a xteen i dīví A Le'ntú san ni dīví Uva ī. Dadīi tsi ntāñi ntíí ntíi ña. ²Kidáā né, tēkú ko é vē'xí nte e dukún kan vatā ó kakañu'u ntúte ka'nu, vatā ó kuvi dá kakē'xén nuu da dóo ntii kakatsin, vatā ó kuvi da dóo titín ña'a ntánakueku ña kiñú'ū. ³Ita ña unun nchu'ún xee nú tēu Xúva ko, ni ngimi kítii ntantító sán ni ñatā sán dī. Nté uun ña'a ña ni kuvi kutú've ña nchu'ún xéé san, tsí da mii tsi ñā'a, ña é uun sientu uvi díko kimi míil ña'a, ña é nakáku, ña ñu'u ta'an ñuxiví a, kuvi ita ña. ⁴Ña sā'á ne, ña ni íde ña kuētsí ni ñadī'i, tsi ntúntoo ña. Ntántikin ñá A Le'ntú san da mí'i ka mí kī'in ña. Nakáku ña mé'ñū ña ntoo ñuxiví sa é kuvi ūun nuu i doméni iña Xuva ko ni A Le'ntú san. ⁵Nté uun dovete ña ni ká'an ña, é nté ña tuvi kuētsi ña nūu Xuva ko.

Ánjē, ña uni ñá'a, ña ní'i tú'ūn

⁶Kidáā né, iní xtuku ú unun ká ánjē, ña kaiko mē'ñū e dukún kán ne, e ní'i ña tú'ūn e dóo va'á ntii dañu ntūvi é ká'an ntodo ñá nī ña ntoo ñuxiví sa, ña dā mí'i ká ñuu, é da nēé ka tu'ún, da nēé ka tatá ña. ⁷Un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—Kuiko ñu'u nto Xuva kō ne, kada ka'nu nto ña. Tsí e xéé ura i é kadā kú'vē ñá kuenta iña ña'á san. Kunuu iní ntó ña dī, tsí dīvi ña de va'a ña e dukún kan ni ñuxiví sa, ni

ntute ñu'u kán, ni ūn ntíí ntíí ntute kuíi é kākene ñu'u sán dī —ka'an ña.

⁸Kidáā ne, xéé ánjē, ña é kuvi ūvī san, kaka'an ña:

—iE kó'xō nuu, e kó'xō nuu ñuu ka'nu Babilonia, é ide kí'vi un ntíí ntíí ñuu san ni vīnu i é kīni kaa! —ka'an ánjē san.

⁹Kidáā ne, xéé tūku ánjē, ña é kuvi ūnī san ne, un ntii tsi kéne ña, kaka'an ña:

—Tē xoó ña'a kanuu iní ña kiti san ni sántu tí ne, kaxé'e ña xteen ña ō nta'a ña é kuntéé na'a káa tī ne, ¹⁰kudiin kué'en Xúva ko ni ñā. Ná ntuntā'vī ini ña ñā nté un síin. Kué'e ña ñā é ntō'lo ña é kōko ña ñu'u du'xe san nuu ánje ni nūu A Le'ntú san. ¹¹Ú'mē é kākene mi ntánto'lo ña ne, kuan tsí koo kené ntii dañu ntūvi. Ña'a, ña é kánuu iní i kiti san ni sántu tí, ña é ntēe káa tī xteen í ne, ñá ní'i ña é kū'un kadin ñá ntē ntūvi ntē níñu —ka'an ña.

¹²Dukuān né, ña'a, ña ntáduku ntéé Xuva kō san, ña ntáde ntaa é káka'an ña, ña ntákuinti'xe i Jesuu ne, kantio e dóo ka'xi vii ñá nima ña.

¹³Kidáā né, tēkú ko é káka'an tatsín san nī ko nte e dukún kán: —Xntēén na'an sá'a: “Nté kui va'a ña'a, ña xī'i e kuínti'xe ña Xuva kō.” Kuan koo xntēen —ka'an.

—Vá'a ó —ka'an Espiritū Sántū san—, tsí kúntoo da'na ña; ña káda tsíñu ká ña, tsí kí'in ní'i ña nuu i é vā'a ō dé ña ñuxiví a —ka'an ña.

Ntūvi é nakuitā ñá ña'a
san ñuxiví san

¹⁴Kidáā né, iní u unun viko kui'xin. Nú víkō san tínti'i unun é vata kaa

ñatíi kaa. Ntekú le'e e kúvi kaá kuaan ðiki ñá ne, ni'i nta'a ña ūun káa dakua e dóo ntikō. ¹⁵É tūku ánjē kíi ña ini ukún san ne, un ntii tsi káka'an ñá nī ña tuví nú vīkō san:

—iKadan tsiñun ni'in káa dakuá o ve! tsi e xée ntūvi é nakuidon, tsi dóo itsi kiti kii ñuxiví san —ka'an ña.

¹⁶Kidáa ne, ña é tuví nú vīkō san ne, nátántée ña káa dakuá ña ne, eni ntu'u ña nákuido ña kiti itsí san.

¹⁷Kidáa né, kii tuku ánjē ini ukun é tuví e dukún kán, ni'i ña káa dakua e dóo vá'a ntikō. ¹⁸Kii xtuku ánjē nú nāá san. Ánje, ña sá'a ne, nteé nta'a ña ñu'u. Un ntii tsi káka'an ñá nī ánjē, ña é ni'i káa dakua e dóo ntikō san:

—iNatántéen káa dakuá o! Nakuidon xo'o tinti'ō san, tsi dóo itsí tī —ka'an ña.

¹⁹Ánjē sán ne, nátántée ña káa dakuá ña ñu'u a ne, kátsin ña xo'o tinti'ō san. Tsū'un ña tī ini tun ntōó Xuva kō é kádin ñá tī. Sá'a káni tú'un é nanto'o Xuva ko kō. ²⁰Kiti tinti'ō san ne, ixxádin ña tī nte díñi ñuú san ne, nté kaa te niñi dóo kíi tun ntōó san. Ē'nu un tsi da nté xēe nú xo'o xu'u idú san ne, vata kaa ntute ka'nu kaa e xee tá'an nte uni sientu kilumétru é ká'nu.

Ú'xē ánjē, ña é ni'i u'xe
núu i é ntō'ō ña'a

15 Īní u e dukún kán uun ká tuku nuu i e dóo ka'nu kue'én ne, un tsi kúdu'va iní ko dá ĩní u. Īní u u'xe ánjē, ña é ni'i u'xe núu i e dóo nto'ō ña'a san. Ña kōó ká nuu i é nto'ō ña'a san te ĩta

ntí'xin nuu i sá'ā, tsí ikán xee tá'an mí ntí'i é kúdiin Xúva kō.

²Īní u uun ntute ñu'u é vata ito xūxu é káxi'í ni'ni é kadāka ñu'u. Ntāñí ña'a nú ntute san, ña e kúvi idé ni kīti san ni sántu tī, nī káa tī nī numéru ðiví tī ði. Odo ña kiñú'ū é xe'é Xuva ko ñā. ³Īta ña nchu'ún vatā o ĩta Muisee, ña dé tsiñu ĩña Xuva kó ne, vatā ó nchu'ún A Le'ntú san ði. Sá'ā ntaíta ña:

Dóo ka'nu ne, dōo vá'ā ó un ntí'i nuu i é kade nto.

Da ntákudu'va ntí nuu i é kade nto,

Xuvā ntí, ña e dóo iō ntii ĩ é víi da nēé ka.

Itsi nto ne, itsi ntaa, itsi é nuu é ntaā ĩ.

Điví ntō Rei da mí'i ká ñuu.

⁴¿Vá iō ntú xoo é ña ká'uví i nto, Xuvā ntí?

¿O iō ntú xoo é ña ká'an ĩ e dóo ka'nu nto?

Tsí da mii xntō é vā'á ntí'xe nto. Xée ñā'a da mí'i ká ñuu é káda ka'nu ña nto.

Tsi ðito e dóo vá'ā ó kade kú'vē

nto,

kuan ō ĩta ña.

⁵Kidáa né, ĩní u é kántii ini ukún Xuva kō e dukún kán mi dóo xii, mí ñū'u vá'a lei ña. ⁶Ntii u'xe ánjē san má ūkún kán, ña ni'i u'xe núu i é ntō'ō ña'a san. Ñu'u ña doo ntii e dóo va'a, é un tsi kai'xi kai'xí sa. Katīnuu doo e kúvi kaá kuaan xkántika ña. ⁷Kidáa ne, uun kiti é kuvi kámi kiti ntantíto sán ne, xé'le ña ūun e'xin e kúvi kaá kuaan dá un dá un ánjē, ña é ū'xé san. Ñu'u tsitu e'xin san núu i é ntō'ō ña'a é vē'xí nta'a Xuva kō, ña kantíto ntii

dañu ntūvi. ⁸Ñu'tu tsitu ini ukún san u'me é v'e'xí nta'a Xuva kō, ña e dóo ka'nu, ña e dóo ntii iní i. Nté uun xoxo kuvi k'í'vi i má ukún kán da nté ntí'i é ū'xe núu i e dóo nto'o ña'a san é ni'i ánĵē, ña é ū'xé san.

**E'xin é ñū'u é ntō'o ña'a
san nta'a Xúva kō**

16 Kidáa né, tēkú ko tsi dóo ntii kaka'an tátsín san nte ini ukún kán, kaka'an ni ánĵē, ña u'xe ñá'a san:

—Kue'ēn ntó, kúkáte nto nuu i e dóo nto'o ña ñuxiví san é ñu'u ū'xe é'xin san ñuxiví kán —ka'an tátsín san.

²Kué'ēn ánĵē, ña é kuvi ūun sán ne, eté ña é ñū'u e'xin ña ñuxiví kán. Un ntíí ntíí ña'a, ña é ntēē na'a káa kīti san kúñu i nī ña ntánuu iní i santu tí ne, kēne tīntu'xe e dóo kini ntáa kúñu ña ne, un vá'a vá'a tsi exnúu.

³Ánjē, ña é kui ūví san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ntute ñu'u kán ne, ntute sán ne, ntūvi niñi váta ito niñi ñá xi'i itō. Xí'i ntíí ntíí kiti ñu'u nto'o iní ntute ñu'u kán.

⁴Ánjē, ña é kui ūnī san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ntute ka'nu kan nī mí kaē'nu ntute sán ne, ntuvi niñí dī.

⁵Kidáa né, tēkú ko tsi ánĵē, ña nteē nta'a i ntute sán ne, kaka'an ña:

Dōo vá'ā ó kade kú'vē ntó, Xuvā ntí.

Dōo va'á kue'en nto, nto'o é tuví nto veví ne, tuví nto kídaa dī.

⁶Tsí ñi'vi ña étí ña niñi ña'a, ña ntáduku ntée nto, ni ñá'a, ña é ká'an ntódo tú'un ntō.

Veví ne, nakō'o nto ña niñi, tsí mii ña ntúku ña é kuān koo víi nto ni ña, ka'an ánĵē san.

⁷Tēkú xtuku kó uun tatsin é v'e'xi nú nāa kan, é kaka'an:

—Kuan koo, Xuvā ntí, ña e dóo ntii iní i, tsi dóo vá'ā ó kadē kú'vē nto é nuu é ntaā i —ka'an.

⁸Ánjē, ña é kui kīmí san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ngántíi san ne, ní'i ítsi é ká'mi ntúve i ña'a san.

⁹Un vá'a tsi í'xi ñá'a san é xe'é ka'ni kuē'en ngántíi san. Ntá tsi ñá ni náti'vi iní ña, ntē ña ni ká'an ña te dóo ka'nu Xuva kō. Ká'an kīni ña iña Xuva ko, tsí ñi'vi ña e táxnūu ña é ntō'o ña.

¹⁰Ánjē, ña é kui ū'ún san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú tēú kiti dóo donchu'ví kaa san ne, kūnee mí kadē kú'vē tī. Ña'a sán ne, un tsi náka'xí ta'an ña nú'u ña e dóo ntánto'o ña. ¹¹Ntá tsi dā díi díi ka ntáka'an kīni ña iña Xuva ko, ña tuví e dukún kán, tsi dóo ntánto'o ña e ntáte'u ña tīntu'xé san. Ntē ña ni náti'vi iní ña nuu i e ntáde ña.

¹²Ánjē, ña é kui iñú san ne, eté ña é ñū'u e'xin ña nú ntute e dóo ka'nu san é nani Eūfraté ne, ítsi nūu ntute san vata koo é kūvi kuita ntí'xin rei, ña ntáde kú'vē ñu'u é ntoo mí kaínu ngántíi san.

¹³Kidáa né, iní u tsi kíi uni espíritū é kīni ntáa san xu'u kiti ña vá'ā sán ni xū'u kiti dóo donchu'ví kaa san, ni xū'u ña kaka'an é tū'ún Xuva ko kaka'an ña, ntá tsi ña ntáa. Vata ntáa tsá'vā ntáa espíritū é kīni ntáa e kíi xu'u ña. ¹⁴Vé'xi ntā'a tó'o e ña vá'ā sán ne, kade nuu i é kōo da ntákudu'va ña'a san. Kí'ín

mí ntoo un ntíí ntíí rei ñuxiví san vata koo é nakūvé ta'an ña é vii ñá du'xen ni Xuva kō, ña é kuvi vii é un ntíí. Dōó ka'nu kuvi ntuvi tsikan.

¹⁵“Koto nto tsí da née inī xntó kí'xi ú vata koo kí'xi uun ña du'u. Nté kui vá'a ña'a, ña é ña te ntákidi, ña é iō tu'vé doo i vata koo é ña kuká'an nuu ña é kíni ña'a san é kuntíí ña”, kuan ō ka'an Xúva kō.

¹⁶Ne, nātaká nuu rei san ñuu é nani Armagēduun é tū'un hébreu.

¹⁷Ánjē, ña é kui ū'xé san ne, ēté ña é ñū'u e'xin ña mé'ñū tatsín san ne, nte nú tēu ka'nu é tuví ini ukun e dukún kán ne, un ntii tsi kākā'an úun tatsin é kākā'an:

—¡É kūvi ve! —ka'an.

¹⁸Kidāā ne, iñi ntú'ū xí'í nuu ne, kātsín di. Dōó káñu'ú ne, un ntii tsí taán ñuxiví a. Nté uun ito vata táan vata ō kúvi sá'a nte ntúvi é ntoo ña'a ñuxiví a. ¹⁹Ñuú ka'nu sán ne, ntíka. Uni tá'vī kúvi. Un ntíí ntíí ñuu dá kanií ñuxiví sa ne, nūu dí ne, naka'an Xuva ko ñūu ká'nu é nani Babiloniá ne, díí ka kue'e xe'é ña é ntō'o ña; un vá'a tsi kúdiin ña ni ñūú tsikan. ²⁰Ntoko ñū'u un ntíí ntíí ñuu é ōdo ntita mé'ñū ntute ñū'u kán né, kūnaá un ntíí ntíí xuku. ²¹Un tsi nte e dukún kan vē'xi kíin davi xuu é ña te da va ntáa, é víi te ūvi díko kílu é un é un, é kō'xó ntōdó ata ña'á san. Ne, dōó ka'an kíni ña'a san iña Xuva ko kuenta iña dávi xuú san, tsi dōó donchu'ví o kúvi e ntó'o ña'a san.

É nto'o ñadī'í kini kaa

17 Kidāā ne, uun ánjē, ña é ū'xe ña'a, ña ní'í ū'xe é'xin

sán ne, xée ñā mí tuví u ne, kaka'an ñá nī ko:

—Ni'ín, nañē'e ú o nté koo nto'o ñadī'í kini kaa san, ña tuvi mé'ñū ntúte na'nu san. ²Un ntíí rei ñuxiví san idé ña ni ñā é kíni kaa. Nā te nté kaa dé kí'vi ña vīnu ña —ka'an ña.

³Kidāā né, nuu ta'án u xénī kó, kue'en ni'í ñá ko ñuu itsí kán. Ikán né, iní u uun ñadī'í, ña ntekú kiti kuē'e, kiti dōó donchu'ví kaa. Uve u'xe díki tí. Ú'xi ntíki tí dí ne, kanií kúñu tí ūve é kākā'an kíni iña Xuva ko. ⁴Ñadī'í san ne, nuu ña doo kué'e tekú níñi, é kaito nteē di. Nu nenu ña xo'o kiti ni tsintí ni dí'í e kúvi kaá kuaan, e kúvi xuu e dōó kai'xi ni kiti kuí'xin e dōó nuu á'vi i sán di. Ni'í nta'a ña e'xin e kúvi kaá kuaan é ñū'u tsitu nuū í e dōó kini ntáa é kade ña ni da nēé ka ñatíi, nuu i e dōó dentu. ⁵Xteén ña ne, nteé na'a úun dī'vī e dōó vi'xín ō, é káni tú'un: “Babilonia ká'nu, é dívi dí'í ñadī'í kini ntáa ni ūn ntíí ntíí nuu i é dentu é ió ñuxiví san”, nteé xteen ña. ⁶Kidāā né, kūtuní ko tsí ñadī'í tsikán ne, kí'vi ñā e xí'í ñā niñi ñá'a, ña ka'an ntódo tú'un Xuva kō, ña é kākā'an tú'un Jēsuu.

Kóo dā kúdu'va ko dá inī ú ña.

⁷Ntá tsi kaka'an ánjē san ní ko:

—¿Nté kui koo da kákudu'va ntu o? Ví'a ve ne, ka'án u ni ō nuu i e dōó vi'xín ō iña ñadī'í sa'á ni kiti ntekú ña san, kiti dōó donchu'ví kaa é uve u'xe díki tí ni ū'xi ntíki tí. ⁸Kiti dōó donchu'ví kaa, kiti inin sán ne, ítúvi tí kídaā, ntá tsi xoó ka tí vevii. Ntá tsi nene díto xtúku tí xu'u totsín san di'na dá kī'in tí é nakūnaá kue'en tí kúñu tí ntii dañu

ntūvi. Ña ntoo ñuxiví san, ña é ña túvi d́ivi í nteé na'a iní tutu mí ũve na'a diví ña'a, ña é ni'i i ntuvi iña i un tsi nte dá de kú've Xuva ko ñuxiví san ne, kóo da kudū'va ña te iní ña kiti san, tsí itúvi ti kídaā ne, xoó ka tí vevii, ntá tsi ntii d́itō xtúku ti.

⁹I'a é ntio é ki'in ini ō sá'a vē: É ũ'xe d́iki tí ne, kani tú'un ũ'xe xúku mí tuví nti'i ñad́í'í san. ¹⁰Kani tú'un é ũ'xé rei dí. Rei, ña é ũ'un san ne, é ngāva ña. Uun ña ne, veví kadē kú'vē ña. Ña uun ká san ne, vata kí'xi ña. Ntá tsi te vē'xí ña ne, ñá kukuí'í ña kutuvi ña. ¹¹Kiti san, kiti itúvi kídaā ne, xoó ka tí veví ne, divi ti vii tí rei é kui ũná san ne, kaduku ntée ti é ũ'xé rei san dí. Rkontúvi ne, kí'in tí é nākunaá kuel'en ti kúñu ti ntii dañu ntūvi.

¹²Ntiki é ũ'xi é inin sán ne, divi é kani tú'un ũ'xí rei, é vāta kuí'ñi ntu'u kada kú'vē ña. Vii dadí'í ña rei ni kiti san, ntá tsi uun da'na tsi. ¹³Un tsi ntáda ña xu'u ña é kuē'é ña ntii ña ni tsiñu ña kiti dóo donchu'ví kaa san é kadā kú'vē tí naa ña. ¹⁴Vii ña du'xen ni Ā Le'ntú san, ntá tsi ña kuvi ví ña ni í, tsí divi é kúvi vii. Tsí A Le'ntú san ne, divi e Tó'lo ũn ntí'í ntí'í tó'lo ñuxiví sa, divi é Rei, ña é dí'í ka ka'nu é da nēé ka tuku rei. Ña ntántikin i, ña é kana, ña é nakaxnúu ne, ñá natívi iní ña é kuntikin ñá A Le'ntú san — ka'an ánjē san.

¹⁵Kaka'an xtúku ánjē san ní ko: —Ntute ka'nu é inin, mí tuví nti'i ñad́í'í kini kaa sán ne, divi é káni tú'un e dóo titín ña'a, ña vé'xi dā mí'i ká ñuú é da nēé ka tu'un ntáka'an ña. ¹⁶Ntiki é ũ'xi é inin

é ũve kiti sán ne, kinchu'vi ñad́í'í kini kaa san. Xtuví mii ña é kōo da kantí'í ña. Ka'xi kúñu ña ne, ka'mi ña dí. ¹⁷Tsí Xuva kō ne, xé'e ña itsi rei san é vii ñá nēé é ntio ña. Xé'e ña é un tsi ntáda ña xu'u ña é kuē'é ña é kadā kú'vē kiti san náa ña da nté ku é kúntaa ntí'í é káka'an Xúva kō. ¹⁸Ñad́í'í, ña é inin sán ne, divi ñuú ka'nu é kadē kú'vē iña un ntí'í ntí'í rei ñuxiví san —ka'an ánjē san.

Dā ko'xó nuu ñuú Babilonia

18 Dā ita ntí'xin kúvi sá'ā né, iní u tuku ánjē, ña vé'xi e dukún kán, ña e dóo ntii iní i. Xí'í nuu kani ñuxiví san, tsi dóo kai'xi ntúve ña. ²Un ntii tsí kéne ña, kaka'an ña:

—iE kó'xo ñuú Babilonia, ñuu e dóo ka'nu san! É kúvi vi'i é ña vá'a vē, mí ñu'u vá'a un ntí'í ntí'í espíritū é kini ntáa, ni tākā mí ñu'u vá'a un ntí'í ntí'í láa ku'u, kiti dóo dentū. ³Tsí un ntí'í ntí'í ñuú san ne, de kí'vi ña ni vīnu i é kaēni dí'í ña da xōo ka ñatíi. Rei, ña e ntádē kú'vē ñuxiví san ne, ēni dí'í ña ñad́í'í san dí, ni ña ntádiko nu â'ví ñuxiví san ne, kukuika ñā, tsi dóo ñíi ña da nēé ka e ntío ña —ka'an ánjē san.

⁴Kídaā né, tēkú xtuku kó uun tatsin é vē'xí e dukún kán, kaka'an:

—Ntii nto ñuú sa'á, ña'a ko, vata koo é ña dúku ntée nto é vii nto é kini kaa e ntáde ña, vata koo é ña ní'i nto é nto'o nto ni ñā dí. ⁵Tsí kuétsi ña ne, é kúxee kuitin un tsi nté e dukún kán. Tsí Xuva kō né, naka'an ña nuú i é kini kaa iña ña. ⁶Nakué'e nto un ntí'í vata tsi ō tá'xi ña nto. Ntá'vi nto ũvi íto vatā o dé ña ni ntō. Úvi íto nadaká

nuu nto vata koo é na kuntii iní i é kō'o ña, vata ō nádaká ña e xí'i ña'a san. ⁷Kué'e ntō é na ntō'o ña ve; na kūnta'xa iní ña vata tsí o dé ka'nu ña, vatā o itúvi ña nī dokuika íña ñá dī. Tsí kaka'an mí ña: “Xu'ú ne, dōo ka'nu ña'a u é reiná u. Ná te ñadī'i kíi u; ñá te ñadī'i ntá'ví u; nté un sīin ña te neé nto'o ko”, ka'an ña. ⁸Dukuān ne, uun ntúvi tsi xee ntíi ntíi é ntō'o ña. Xéē doxi'í, nī dontíní, dōkō dī, nī é koko ña mé'ñū ñu'ú san dī. Tsi dóo ka'nu Xuva kō, ña kade kú've —ka'an tátsín san.

⁹Rei ñuxiví san, ña éni díki ñadī'í san ne, ña é intóo dadíi ni ña nī e dóo va'á íña ñá ne, kueku nteé ña ña, tsi dóo u'vi kúvi ña ña te íni ña u'me é kākene mí kai'xi ñadī'í san. ¹⁰Kuntāñi ika tsi ña, e nta'ú'vi ña é ntō'o ña e dóo kanto'o ñadī'í san. Ká'an ña:

—iÑa nta'ví idēn ntun, ñuú Babilonia, ñuu e dóo ka'nu kue'en! É uun da'na nchūvii dú'va tsi xee e dóo nto'o o —ka'an ña.

¹¹Ña ntádiko nu á'ví ñuxiví san ne, kueku nteé ña i. Kuntōo nta'xa ña, tsí ña xoxó ka ña'a, ña é kuiin íña ña ve. ¹²E diko ña né: kāá kuaan, kāá kuí'xín, ni xūu e dóo nuu á'vi i, ni kiti kuí'xín, ni dōo ntíí, ni dōo kaíto nteé, ni dōo séda, ni dōo kue'é tekú nīñi, ni ūn ntíí ntíí nuu utun e dóo vá'a ñe'e, vata kaa chetun, ni da neé ka nuu i e kúvi nū'u elēfanté, ni ūtun e dóo nuu á'vi i, nī kaá kuaan vitá, nī kaá nteé, ni nuú í e kúvi xuu kuí'xín, ¹³nī kānelá, nī cho'o e dóo vá'a ñe'e, ni kūtú, ni ū'xén cho'ó, nī cho'o vídin, ni vīnú, ni āseté, ni kiti trigú ni ūtsi

tí, ni kīti kaidó, ni lē'ntú, ni idú, ni kāreta é ntáñu'u tī, ni ñā'a, ña dóo ntáde tsiñu dī. Un tsi nte ntúvi íña ña'á san díko ña. ¹⁴Ká'an ña ni ñuú Babiloniá san:

—Ña túvi ká kiti vidin e dóo ntio nima ó ne, un ntí'í dokuika íña o ni un ntí'í e dóo va'á, e dóo kai'xi íña ó ne, é kūnaá kue'en ve. Ná nani'í kue'én ka ó ve —ka'an ña.

¹⁵Ña ntádiko nuu i tsíkān, ña é nī'í dokuika kuénta íña í ne, kuntañi ika ña e dóo u'ví ña é kānto'o ñuú Babiloniá san. Kuntōo nta'xa ñá ne, kueku nteé ña ñuu é vata kaa ña dī'í kaa, ¹⁶ká'an ña:

—iÑa nta'ví ide ñuú e dóo ka'nu san! iÑa nta'ví ide ñadī'í, ña inúu doo ntíí ni dōo kaíto ntee, ni dōo kue'é tekú nīñi, ni xō'o kiti e kúvi kaá kuaán, ni xūu e dóo nuu á'vi i, ni kiti kuí'xín dī! ¹⁷iUun da'na nchuvii tsí kúnaa un ntí'í e dóo nuu á'vi i san! —koo ka'an ña ntádiko san.

Un ntíí ntíi tó'o tun ntōo san nī ña ñu'u iní i kan, nī ña ntántikin tó'o i sán, ni ūn ntíí ntíí ña ntáde tsiñu nú ntute ñu'u kán ne, kúntāñi ika ña. ¹⁸Dā íni ña u'me é kai'xi ñuú san ne, ntáka'an ña:

—¿Va mí'i ntū tuví ka xtuku ñuu é vata kaa sá'a e dóo ka'nu? —ka'an ña.

¹⁹Dá'vi mii ña díki ñá xentē'u é ntoo ña dontíní ne, ntaéku ña. Dōo u'ví kúvi ñá ne, un tsi ntákachu'ú ntáa ña, ntáka'an ña:

—iÑa nta'vín idēn, ñuú ka'nu! Dokuíka é ío íña ó ne, kukuika ūn ntíí ntíí ña'a, ñá ío tun ntōo i é kaika nú ntute ñu'u kán. Ntá tsi uun da'na nchuvii dú'va tsi nántatsin —ka'an ña.

²⁰Ntá tsi kuntōo díní ntó, ña ntoo e dukún kán, ña ntáduku ntée Xuva ko, nī pustru ñá, nī ña ntáka'an ntódo tú'un ñá, tsí dā xe'é Xuva kō e dóo nto'o ñuú Babiloniá ne, é ntūnáa kuenta iña i vata o dé ña ni ntō.

²¹Kidáa ne, uun ánjē, ña e dóo ntii iní í ne, kī'i ña uun xuu ka'nu, vata kaa xodo mólínu é kādín núu o ūtsi trigu káa ne, nakuítá nuu ña mé'ñu ntute ñu'u kán, kaka'an ña:

—Kuan koo nakuítá nuu ú o, ñuú Babilonia e dóo ka'nun. Nté uun ito ká ña kiní ka ña'a sán o. ²²Nté uun ito ña dító ka é kuēku kiñú'u san itsí o, nté choō, nté trunpetá ka. Ñá nī'í ka xoó kada tsiñu i da nēé ka nuu i é kāde ña. Ñá dító kañu'ú ka xodo mólínú san te tadin útsi trigú san. ²³Nté uun ito ká ña xí'í nuu ká ñu'ú san nuu o. Ntē ña tekú ka o e dóo vañi ña ntátanta'a san. Ña'a o, ña ntádiko nu á'ví kán ne, kuān te dóo na'nu ña'a ña dá kaniñ ñūxiví san kídaa né, divín ne, dé tatān da éni nta'vín un ntíí ntíí ñuú san — ka'an ánjē san.

²⁴Divi ñuú Babiloniá sa éti niñi ña'a, ña ka'an ntódo tú'un Xuva ko, nī ña ntáduku ntée Xuva ko, nī ūn ntíí ntíí ña'a, ña é nakunáa ntuvi iña i ñūxiví a.

19 Dā kúvi ita ntí'xin sá'ā né, tēkú ko tatsin é ña te nté kaa ña'a vañi ñá ntáka'an ñá e dukún kán:

iDōo va'á Xuva kō!
iDōó ka'nu Xuva kō!
Divi ñá é nakáku ña kō.
Dōo kaxi'í nuu ka'nu ña.
Divi ñá e dóo ntii iní ña.

²Tsi dóo vá'á ó kadē kú'vē ñá ne,

dōo nuu é ntaā i é kāka'an ña.
Tsí xntéku ku'vē ñá iña ñad'íi
kini kaa sán ne,
kaka'an ña tsí da mií é kántio e
dóo nto'o ña,
tsí nañ'é ña nuu i é kini kaa
dá kaniñ ñūxiví san, vata tsí o
dé ña.

Ntanáa Xuva ko ni ña vē, e é'ní
ñá ña'a, ña edé tsiñu iña Xuva
ko,

ka'an ñá'a san. ³Kidáa ne, ntáka'an
xtúku ña:

—iDōo va'á Xuva kō! iDōó ka'nu
Xuva kō! Ú'mē é kai'xi ñad'íi kini
kaa sán ne, dá kaxee kaxee ntii
dañu ntūvi —ka'an xtúku tatsín san.

⁴Ñatā, ña é oko kimi ñá'á
san nī ngimi kítí ntantító sán
ne, nákuñchiti ntāa ña ñu'ú kán,
nanú'u ña iní ña Xuva kō, ña tuví
nú tēu ka'nú san, ntáka'an ña:
—iKuan koo na kōo! iDōó ka'nu
Xuva kō! —ka'an ña.

⁵Kidáa né, tēkú ko uun tatsin
é vē'xí nte nú tēu ka'nú san, é
kāka'an:

iKá'an ntō tsi dóo ka'nu Xuva kō,
un ntíí ntíí ntó, ña ntáde tsiñu
iña ña,
un ntíí ntíí nto e ntaíko ñu'u nto
ñá,
kuān té na'nu ñá'a nto, ō ña
na'nu ñá'a nto!,
ka'an.

Viko dá tanta'a A Le'ntú san

⁶Kidáa né, tēkú ko uun tatsin é
vata tē ña te un síin ña'a ntáka'an
ñá. Dító vatā ó kuvi dá kae'nu ntute
ka'nu, vatā ó kuvi dá un ntii tsi
kākatsin, e ntáka'an ña:

iDōo va'á Xuva kō!

iDōó ka'nu Xuva kō!

E éni ntu'u Xuva ko, ña dóo ntii
iní í, kade kú'vē ñá ve.

⁷Nā dīnī koo nakuntōo o.

Na kada ka'nu o ñā,
tsí e xée ura i é kōo viko e
tánta'a A Le'ntú san ne,
é iō tu've ñadi'í ñá ve.

⁸Ní'í ñā é kunū ña doo ntii e
dóo va'á,

e dóo ntuntoo, e dóo kai'xi.

Tsí doo ntii san ne, vata kaa
nuu i e dóo vá'ā ó de ña'a, ña
ntákuinti'xe i Xuva kō,

ka'an ña.

⁹Kidāā ne, kaka'an ánjē sán nī ko:
—Xntēen na'an sá'a: “Nté kui vá'a
ñā'a, ña e kána ña é kiká'xi ña víko
e tánta'a A Le'ntú san” —ka'an ña.

Ne, kaka'an xtúku ña nī ko:

—Sá'ā é tū'un é nuu é ntaā i é
kaka'an Xúva kō —ka'an ña.

¹⁰Kidāā ne, nákuñchiti ntaā u nú
dī'in ánjē sán vata koo é káda ka'nu
ú ña, ntá tsi kaka'an ñá nī ko:

—iÑá ku kuān xkoón den! Mii tsi
Xuva kō é kada ka'nu o ñā. Tsí xo'ō
né, dadii tsi ntáde tsiñu o iña Xuva
kó, ni ūn ntii ntii ta'an o, ña é nī'í
tú'un Jēsuu —ka'an ña.

Tsi tú'un Jēsuú ne, dīvi é xe'é
Xuva kō é ká'an ntódo ña'a, ña
ntáka'an náa ña.

Ña nteku idú ku'i'xin

¹¹Kidāā né, iní u e nákaan e
dukún kán né, iní u uun idú ku'i'xin.
Ña'a, ña nteku ti ne, dú'va nani ñā:
Ña Kade Ntaa, Ña Kaka'an é Nuú é
Ntaā í nani ñā. Dá kadē kú'vē ñá ne,
nuu é ntaā í kade ña; dá kade ña
du'xēn dī. ¹²Ntúxnuú ña ne, kaxi'í
nuu vatā ó kai'xi nú'u. Dōó títin le'e

odo dīki ña. Nteé ña uun dīvi é ntē
xoxo ínī i neé dīvi, é mii tsi ña ínī
ñā. ¹³Nuu ña doo é kúki'í nto'o niñi.

Dīvi ñá ne, Tū'ún Xuva ko nani
ñā. ¹⁴Áta ñā ntántikín sntadun, ña
vé'xi e dukún kán. Nu'u ña doo ntii
e dóo va'á, doo ku'i'xín kue'én ne,
ntántodō ñá idú ku'i'xín dī. ¹⁵Xu'u
ñā kii káa é ntiko ntuví o nuu i, é
ntūku ku'i'í núu ña un ntii ntii nuú
ñuxiví a. Kāa kúvi tatun é kadā
kú'vē núu ña. Vatā ó kaedín nuu ña
dī'in ña tīnti'ó san ne, kuān koo víi
ñā é nī'í ña'a san e dóo nto'o ña, e
dóo kudíin Xuva kō, ña dóo ntii iní
í san ni ñā. ¹⁶Nteé dīvi ñá ata dóo
ñā ni dā'ntá ña, é káka'an: “Rei,
ñá odo núu, nī Tó'ó, ña odo núu”,
ka'an.

¹⁷Kidāā né, iní u uun ánjē, ña
ntitsí ntōdo ata ngánti'í san. Un
ntii tsí kána ña un ntii ntii láa, kiti
nta'iko e dukún kán, kaka'an ña:

—Ní'í nto, nataká nuu nto, tsí ña
te un siin kúñu ta'xi Xuva kō é ká'xi
nto. ¹⁸Ka'xí nto kúñu reí san nī tó'ō
sntadun ni ña dóo diin, nī kúñu idú
nī ña ntántodō ti. Ka'xí nto kúñu ūn
ntii ntii ña'a, kuān te ñá ntoo vá'a,
kuān te ñá ntáde tsiñu, te kuetsi te
na'nu ña —ka'an ánjē san.

¹⁹Kidāā né, iní u kiti e dóo
donchu'ví kaa san, nī rei iña ñá
ntoo ñuxiví san, nī sntadun ña.
Nataká nuu ña é víi ñá du'xen nī ña
nteku idú ku'i'xín san, nī sntadun
ñā. ²⁰Ntá tsi tīin ña kiti sán nī ña
kaka'an dóvete é kuenta iña Xuva
ko kaká'an ña, ña idé nuu i e dóo
na'nu kuenta iña kiti dóo donchu'ví
kaa san, é kúdi'í éni nta'ví ña ña'a,
ñā é nteé na'a káa kiti san, nī ña
ntánuu iní i santu ti. Ña tsikán

ni kīti dóo donchu'ví kaa sán ne, kantító tsi ña, nakuíta nuu ña ña ni tī mé'ñu ñū'u du'xé san é ña te kantá'va kue'en tsi. ²¹Ña nguīi sán ne, xí'í nūu ña káa e kīi xu'u ña nteku idú san ne, un ntíí ntīi láa san é'xi nta'á ti kúñū ña xí'í san.

Uun míil kuīa

20 Kidáa né, iní u kīi uun ánjē e dukún kán, ni'í nta'a ña nta'káa xí'í totsín san ni kádena ká'nu. ²Tīin ña kiti ña vá'á san, kiti ata san é diablu tī ni Satānaá ne, kī'ní va'á ñá ti kadená san, é uun míil kuīa kunu'ní ti. ³Nākuitá nuu ña ti ini totsín san ne, nakadī ñá xu'u i. Dávi nuu ña xu'u totsín san vata koo é ña kani nta'ví ka tī ña'a san ñuxiví san da nté ntīi é uun míil kuīá san. Te ita ntí'xin é uun míil kuīá san ne, nantuté ña ti uun da'na.

⁴Kidáa né, iní u nú teu na'nu, mí ntoo ña'a, ña é nī'i i é kadā kû've. Iní u nima ñá'a dí, ña e é'nte tu'un ña'a san dīki i e ntántikin ñá Jesuú ne, nī é ntáka'an ntódo ña tú'un Xuva kō dī. Ña sāl'a ne, ñá ni inúu ini ña kiti san, nté santu ti; ntē ña ni xé'le ña é kuntēe káa tī xteen ña, nté ntá'a ña. Iní u tsi ntóto ña ne, nāni'í xtúku ña ntuvi iña ñá ne, kada kú'vē ñá nī Cristu uun míil kuīa. ⁵Ntá tsi ña nguīi sán, ña xí'í ne, ña ntóto ña dā nté kuíta ntí'xin é uun míil kuīa. Da sá'á é kivi ūun ito ntoto ña. ⁶iNté kui vá'a ñá'a, ña é ntáduku ntée i é ntóto é kivi ūun ito doxi'í san, tsí ntáduku ntée ña Xuva kō! É kivi ūví doxi'í san ne, ña kúvi víi ka ni ñá, tsi víi ña dutu Xúva ko nī Cristu. Dadii tsi kadā kú'vē ñá ni ñá é uun míil kuīa.

Dā ko'xó ntēe tó'o e ña vá'á san

⁷Tē kúvi ita ntí'xin é uun míil kuīá san ne, nantuté Xuva kō tó'o e ña vá'á san mí nuu kutū. ⁸Tē ntíi ne, kani nta'ví ña'a ngimí o diñi ñuxiví san, un tsi nté Goo ni Mágoo, ña ntaínchu'vi Xúva ko, kána ña é natáka nuu ña é víi ñá du'xēn; ntē ña kui ká'vi o ña é ña te da dii da díi ña, vata kaa kivi tsókō.

⁹Kuédadii tsi kúxée ña kani ñuxiví san ne, ēdí nuu ña mi ntántoo ña'a, ña ntáduku ntée Xuva ko, ni ñūu e dóo kakuinima Xúva kō. Ntá tsi kuíta nuu Xuva ko ñū'u é vē'xí nte e dukún kán ne, uun ito tsi í'xi un ntíí ntīi ña'a san. ¹⁰Tō'o é ña vá'á san e éni nta'ví ña'a sán ne, nákuítá nuu Xuva ko i mē'ñú i mí kai'xi ñū'u dū'xé san, mí tuví kiti dóo donchu'ví kaa san ne, nī ña é káka'an dóvete é iña Xuva ko kaká'an ña. Ikán né, dōo ntoto ña, ntuni ñá, ntē ntúvi ntē níñu é ntií dañu ntúvi.

Tē xntéku kú've Xuva kō nú tēu kui'xín san

¹¹Kidáa né, iní u uun nú tēu ka'nu é kui'xín, ni ūun ña'a, ña tuví nti'í ikán. Ñuxiví san nī e dukún kán né, ntoko ñu'u mií dá ini tuví ña.

¹²Kidáa né, iní u un ntíí ntīi ña xí'í san, te kuetsi te na'nu ña, ntáñi ñá nú tēu san. Ne, nākaán Xuva ko tūtú san ni tūku tutu mí ūve na'a dívi ña'a, ña é nī'i i ntuvi iña i. Xntékú kú've Xuva ko iña ña xí'í san vatā o dé ña, vatā ó uve na'a ini tutú san. ¹³Ntute ñu'ū sán ne, nakué'e un ntíí ntīi ña'a, ña é teni iní i kán. Doxi'í san nī mí kadē

kù've doxi'í san ne, nakué'e ña'a, ña ñu'u vá'a íkã di. Xntékú kù've Xuva ko ña ña, un ntí'í ntí'í ñá, vata tsí o dé ña. ¹⁴Kidáa né, nakuitá ñá doxi'í san, ni mi ntántoo ña xi'í san mé'ñu i mí kai'xi ñu'ú san. Ñú'u sán ne, ñá'í é kã'an o é doxi'í é kuvi ũvi. ¹⁵Ña'a, ña é ña tuvi ñá'í í uve na'a ini tutu mí uve na'a xoo é ñi'í i ntuví va'á ña í ne, nakuitá nuu ña i mé'ñu ñu'ú san.

E dukún xéé ni ñuxiví xéé

21 Kidáa né, iní u uun e dukún xéé ni ũun ñuxiví xéé. Tsí e dukún kan ni ñuxiví sa é tuvi kidaa ne, ntoko ñu'u mií. Nté ntute ñu'ú ña tuví ka. ²Xu'u é Juaán u ne, iní u ñuu é kãduku ntée Xuva kō, é Jerusaleen Xee naní. Nte e dukún kan vè'xi, nte mí tuví Xuva kō. É iō tu've vata kaa uun ñad'í é títetu ña e tánta'a ña ni xí'í ña. ³Tékú ko uun tatsin é dukún kãn e dóo ntii kãka'an:

—Koto nto ve, tsí Xuva ko tūví ña ni ña'a san ve. Kuntoo ña ni ña ne, kuvi ña ña ñu'ú ña. Xuva kō né, mií ña kutuví ñá ni ñá, é vií ñá Xuva ñá. ⁴Xuva kō ne, nakué'e ña un ntí'í ntí'í ntute nū ña'a sán ne, ña kōō ká doxi'í; ntē ña kunta'xa iní ka ña; ntē ña kuekú ka ña; ntē ña kaxnúu ka ñá. Tsí é ita ntí'xin un ntí'í é kúvi di'na —ka'an tátsin san.

⁵Kidáa ne, ña tuví nú tēu ka'nú san ne, kaka'an ña:

—Koton, tsí kade vá'a xéé u un ntí'í nuú i —ka'an ña.

Kaka'an xtúku ña:

—Xntéén na'an sá'a, tsí tū'ün é nuu é ntaá í é kãka'an u ni ō —ka'an ña.

⁶Kidáa ne, kaka'an ñá ni ko:

—É kúvi ve. Xu'u é di'na ú ne, xu'u é nantí'í ú di. Vata kaa letra Á ni letra Z kaa u. Te xōo kaitsi í ntute ne, kué'e ú doméni é kō'o ña mí kãkii ntute é tã'xi ntuví ña ña. ⁷Xoó ña'a é kúvi ví'í ña ne, ní'í ñá é un ntí'í nuú i sá'a ntā'a kó ne, kuvi ú Xuva ña né, ñá'í ña ne, kuvi ña i'xá ko di. ⁸Ntá tsi ña'a, ña e dóo ixó i, ña é ña ntákuinti'xe i, ña e dóo kini ntáa nima í, ña e ntaéni dikí ta'an i, ña e ntáde tatán, ña ntánuu iní i santu, ni ña veté ne, kuan ō ña é ñi'í ña é kōko ña mí kai'xi ñu'ú dū'xé san. Sá'a é kui ũvi doxi'í ña —ka'an ña.

Jerusaleen Xee

⁹Kidáa ne, xéé ũun ánjē, ña é ũ'xe ñá'a san, ña é ñi'í i é ũ'xe é'xin é ñu'ú u'xe nuu i é nanto'o Xuva kō ña'a sán ne, kaka'an ñá ni ko:

—Ñi'in, dá nan'e ú o ña da vé tanta'a, ñad'í A Le'ntú san —ka'an ña.

¹⁰Espíritū Sántū sán ne, kue'en ní'í ñá kó uun xuku ka'nu, xuku e dóo dükun. Nán'e ñá ko ñuu é kãduku ntée Xuva kō, ñuu é nani Jerusaleen Xee, ñá'í é vè'xi nte e dukún kãn, mí tuví Xuva kō. ¹¹Ñuú sá'a ne, kaxi'í nuu ni ntuve Xuva kō ne, ñu'ú i ne, kai'xi vátá ó kai'xi xuu é naní jaspe e dóo nuu á'vi i, e dóo kaxi'í ni'ni e nté kaa te xūxu kúvi. ¹²Kanñi ñuú san ne, ntitsi ntó'o e dóo ka'nu, e dóo dukún ne, ñu'ú uxuví xi'í i. É un é un xi'í san ne, ntáñi ntee kui kui uun ánjē. É un é un xi'í san ne, uve ñá'í é uxuvi táta ña Israeé san. ¹³Uni úní xi'í san ntántii é un é un ntíko ñá'í i.

¹⁴Uxúvi xūu na'nu xi'i ntíi etí ntó'ó san ne, uve na'a é un é un xúu san uun dīví pustru Á Le'ntú san.

¹⁵Ánjē, ña kaka'an ní ko ne, ni'i nta'a ña uun ntoo e kúvi kaá kuaan é kī'i kú've núu ñá ñuú san ni xi'i i, ni nto'ó í dī. ¹⁶Dadii tsi kú've ntíi ngimí o diñi i. Ánjē sán ne, kī'i kú've ñá ñuú san ni nto'ó í ne, uvi míil ūví sientu kilumétru. É káni, e dukún, ni e ni'í ne, dadii ntíi ntíi tsi kú've i. ¹⁷Kidáa né, kī'i kú've ña ntó'ó sán dī ne, úni dīko kīmi métru kīi. Kī'i kú've ánjē san é vatā xkoó ki'i kú've ña'a san.

¹⁸Ntó'ó i ne, xuu é nani jaspe kúvi ne, ñuú san ne, da mii kuē'en tsi kaá kuaan kúvi da kaniī, vata kaa xuxu e dóo kaxi'í ni'ni. ¹⁹Xúú é xi'i ntíi etí ntó'ó san ne, ntukutu āta i un ntíi ntíi xuu e dóo va'á, xuu e dóo nuu á'vi i. Étí ntó'ó é kúvi ūun sán ne, xuu é xī'i kúvi é nani jaspe úve. É kúvi ūví san ne, xuu kuíi tēkú e dukún kán, é nani sāfiru, úve. É kúvi ūní san ne, xúu tēku xáa é xī'i raxa, é nani āgata, úve. É kúvi kīmi san ne, xuu kuíi kuē'en é vata ito ite ítō, é nani esmēralda.

²⁰É kúvi ū'ún san ne, xúu tēku xáa kuē'e é xī'i raxa, é nani ōnice. É kúvi iñú san ne, xuu kué'e é nani crunālina. É kúvi ū'xé san ne, xúu kuāan é nani crisólito. É kúvi ūná san ne, xuu kuíi tēku ntute ñú'u san, é nani bērilu. É kúvi ĩñ san ne, xúu kuāan e dóo kai'xi é nani tōpaciu. É kúvi ū'xí san ne, xuu kuíi tēku másana kúvi, é nani crisōprasa. É kúvi ū'xi ĩñ sán ne, xuu kuíi é nani jācintu. É kúvi ūxuví san ne, xuu ntéé é nani amātista. ²¹Xí'i é ūxuví san ne, uxúvi kiti kuí'xin, kiti nani

prela, kúvi. Uun tsi kiti kuvá'a é un é un xi'í san. Itsi mé'ñū ñuú san ne, da mii kuē'en tsi kaá kuaan kúvi ne, kaxi'í ni'ni vatā ó kaxi'í ni'ni xuxu.

²²Nté uun xúkūn ña ni iní u ñuú san, tsí mii Xuva kō, ña e dóo ka'nu sán, ni A Le'ntú san ne, dīvi ñá kúvi ña xúkūn ñuú san. ²³Ñuú san ne, ñá kantio i e xi'í nuu ngántií, ntē ña ntío i ntuve xóo dī, tsi mii tsi ntuve Xuva kō e xi'í nuu. A Le'ntú san ne, dīvi kúvi ñu'u e xi'í nuu iña ñuú san. ²⁴Kaka ña'a, ña da mí'i ká ñuu, mí kaxi'í nuu san. Rei iña ñuxiví san ne, xée ña ñuú san, kuni'i ña e dóo va'á iña ña. ²⁵Xí'i ñuú san ne, ñá kantādí ntuvi ā, tsí ikān ne, ñá kakuáa ka. ²⁶Ikān ne, nakué'e ña'a, ña da mí'i ká ñuu, e dóo va'á iña ñá, nuu i e dóo nakuiko ñu'u ñá. ²⁷Ntá tsi nté uun nuu i é kīni kaa ña kúvi k'ívi ñuú san. Nté uun ña'a, ña é kāde é kīni kaa, nté uun ña vete ña kúvi k'ívi ña ñuú san. Da mii tsi ñā'a, ña é ūve na'a dīvi i iní tutú A Le'ntú san, tutu mí ūve na'a xoo é ni'i i ntuví va'á iña i ntii dañu ntúvi.

22 Kidáa ne, nánē'e ánjē sán ko ntute é kainu é tā'xi ntuvi iña ko, ntute é kākii nú tēu ka'nu mí tuví Xuva ko ni Ā Le'ntú san. Dōo kuíi ntute san. Kaxi'í ni'ni vatā o kaxi'í ni'ni xuxu. ²Kainu ntute san mé'ñū itsi ka'nu ñuú san. Ntuví o diñi i ntāñi útun e tá'xi ntuvi iña ko. Uxuvi íto kākii kiti i é uun kuia. Ta'án xoo ta'án xoo kakíi kiti i. Xúku i ne, kaidiá'vi é kúvi cho'o é ntuvá'a ña'a, ña ntoo ñuxiví a. ³Ña kóo ká da nēé ka nuu i é ká'an Xúva ko tē ña vá'a. Kutúvi

nú tēu ka'nu Xúva ko ni Ā Le'ntú san ñuú san ne, ña ntáde tsiñu iña ñá ne, kunuu ini ñá ña. ⁴Kiní ña nuu Xuva kó ne, kuntéé dīví Xuva kō xteén ña di. ⁵Ikān ne, ñá kuāá ka, ntē ña kantío ká ña ñu'u, nté ngántii, tsí mii Xuva ko naxí'í nuu ña ña. Kidáá né, kuntoo ña ni Xuva ko, kadā kú'vē ñá ntii dañu ntūvi.

E kakuetsin ntuvi é nainu Jesúcristu

⁶Kidáá ne, kaka'an xtúku ánjē san ní ko:

—Kuvi kuinti'xe o tú'ūn sa'á, tsi tú'ūn é nuu é ntaā i. Xuva kō, ña é kax'éle tú'ūn é kā'an ña ntáka'an ntódo kuenta iña ñá ne, e táxnūu ña ánje ñá é nañē'e ñá ña'a, ña ntáde tsiñu iña ñá, nēe é vē'xí kuvi —ka'an ánjē san.

⁷Kidáá né, mii Jēsuu kaká'an ña: —iKoto nto! iE dóko sá nainú u! iNté kui vá'a ña'a, ña e ntáde kuenta é ūve na'a ini tutú sá'a! —ka'an Jēsuu.

⁸Xu'u é Juaán u ne, tēkú ko ne, iní u nuu mii ko un ntí'i sá'a. Dā kúvi tēku kó, nī dá iní u ne, nákuñchiti ntāa ú nuu ña nañē'e kó nuu i sá'a, é kunūu iní ko ña. ⁹Ntá tsi kaka'an ñá nī ko:

—iÑá ku kuān xkóon dēn! Xu'ú ne, kūdii kade tsiñu ú iña Xuva kó, vatā ó kade tsiñun di, ni ēni ó, ña ntáka'an ntódo tú'un Xuva ko, nī ña ntáde ntaa é ūve na'a tutú sá'a. Mii tsi Xuva kō é kunūu ini ko ña —ka'an ña.

¹⁰Kaka'an xtúku ña nī ko: —Ñá ku xnuun xū'un tú'ūn é kuíta ntí'xin é ūve na'a tutú sá'a, tsí kakuetsin ntuvi é kūntaa. ¹¹Nii dukuān ne, ña é káde nuu i é ña

vá'a ne, na vīi mii ña. Ña é káde é kīni kaa né, na vīi mii ñá di. Ntá tsi ña'a, ña é káde nuu i é vā'á ne, na vīi ka ña ne, ña'a, ña é káde é ntio Xuva ko ne, ñá ku xtuvī mii ña é káde ña —ka'an ña.

¹²Kaka'an Jēsuu:

—Koto nto, tsí ña ná'a ka dá nainu xtúku u. Tē nainú u ne, kué'ē ú doméni un ntí'í ntí'í ña'a kuenta iña í vata tsí o dé ña. ¹³Xu'u é di'na ú ne, xu'u é ntii u átá í di, vata kaa letra Á ni lētrá Z. Xu'u éni ntū'u ú ne, xu'ú nantí'i ú di —ka'an ña.

¹⁴Nté kui vá'a ña'a, ña é kánakate doo i, tsí duku ntée ña é tēn ña kiti utun é tā'xi ntuvi iña ko, vata koo é kūvi kí'vi ña xi'i ñuú san. ¹⁵Ntá tsi ña kini ntāa sán ne, kí'í kan kū'un ñá ne, kí'í kan kū'un ntí'í ntí'í ñá vata kaa ña tatán, nī ña kaeni dikí ñadí'í, nī ña kae'ní ña'a, nī ña kanuu iní i santú, ni ūn ntí'í ntí'í ña é ntio i doveté, nī ña kaeni nta'ví ta'an i di.

¹⁶Kaka'an Jēsuu:

—Xu'u é Jesuú u ne, taxnūu u ánjē ko é kā'an ntódo ña nī é ū'xe xúkūn sán nuu i sá'a. Xu'ú ne, tatá Davii vé'xi ú ne, i'xá ika ñá kó di. Xu'ú ne, vata kaa kími é kaxí'í nuu te vē'xi túvi kaa u —ka'an ña.

¹⁷Espíritū Sántū sán ni ñadí'í A Le'ntú san ne, ntáka'an:

—iNí'í nto! —ka'an ña.

Da xōo ka ña'a, ña é kátekú i ne, na kā'an ñá di:

—iNí'í nto! —koo ka'an ña.

Da xōo ka xoo é kaitsi í ntute, ni da xōo ka xoo é ncho ko'o i ne, na kí'xi, dá kō'o doméni ntute é tā'xi ntuvi iña ko ntii dañu ntúvi.

¹⁸Un ntí'í ntí'í ña'a, ña kateku i tú'un nēe é vē'xí kuvi é ūve na'a ini tutú sá'a

ne, ntē vevíí tsi ká'ān ú ni ña nuū i sá'a: Tē xoó xntēkú ka i é ūve na'a í'a ne, xntēkú ka Xuva kō é nto'o i vatā ó uve na'a ini tutú sá'a é ntō'o i. ¹⁹Tē xoó naki'í ká i tú'ūn é ūve na'a ini tutú sá'a nté koo kuvi ne, Xuva kō ne, naki'í ña vata kaa é kāduku ntée ña kiti utun é tā'xi ntuvi iña kó ne, ñá kī'vī ña ñuú Xuva ko, vatā ó kaka'an ini tutú sá'a.

²⁰Ña kaka'an ntódo tú'ūn sa'á ne, kaka'an ña:

—Nuu é ntaā í, tsí ña na'á ka dá nainú u —ka'an ña.

Kuan koo na kōo. iKi'xi nto, Tó'o ko Jēsuu!

²¹Na nāxnuu viko Tó'o ko Jesūcristu ntó, un ntíí ntíí nto. Kuan tsi koo na kōo.